

Fr. A. Kruuzwaldi oig.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

15. aastakäit ~~1919~~

Artik number 15 top.

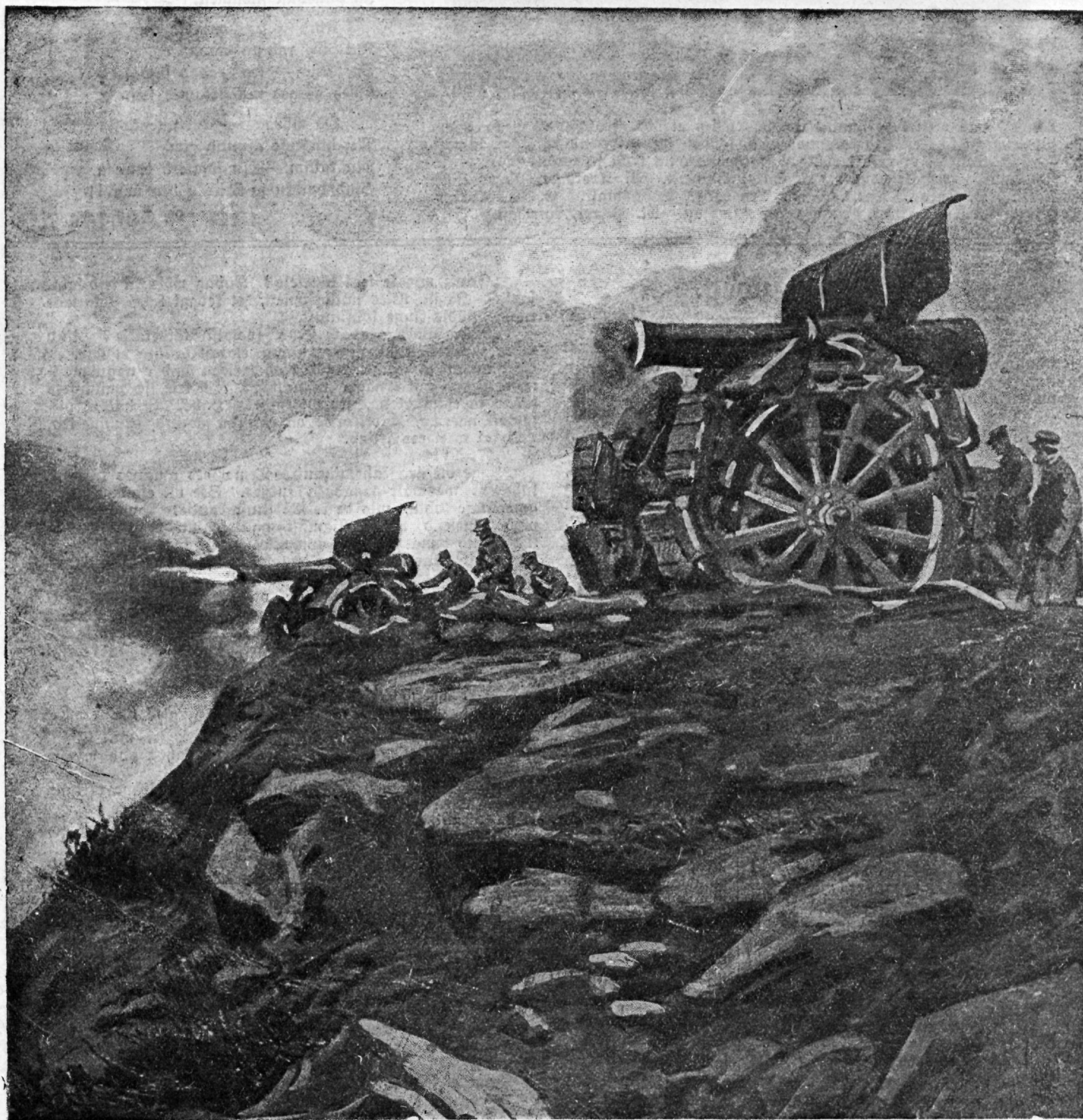

Meie Mats

Nr. 119.

Laupäeval, 26. novembril. (9. detsembril) 1916.

Nr. 119.

Italia mägedes.

Warsti saab meil kaks aastat tegewas wäes mööda saadetud. Selle ajaga on peaaegu kõik endised kodumaalased, sõbrad ja tuttawad kaduma läinud. Selleks, et neid terwitada, saadame oma pildi ja terwitused.

Bahemalt paremale poole: S. Saks, Juurust. A. Treibert, Narwa-De-suust. D. Eglon, Tartust. A. Tamberg, Kullamaalt. E. Mühlbau, W. Maarjast. A. Warul, Kambjast. M. Paart, Narwast.

Unenägu . . .

Kuu kahwatu kiirete walgel
Ma nägin sind unenäos.
Ma nägin sul piisaraid palgel
Ja igatjust filmades.

Ma rutata tahtsin su ligi,
Tahtsin tätta su üffildust.
Ja pühkida otsalt sul higi
Ja pimedust südamest.

Ruid — kuulmata sammusid kangel,
Kui öide rahuta waim
Sa lätsid — kes saadab sind teedel!
Küüsid hinges mu ärkanud lein.

Dö möödas — kui unenäost ärkan,
Mu hingesse asunud aim.
Mu kallim, — su sõjateed tunnen,
Sind hoidku ja kaitsku hea waim!

A. Schönberg.

Kadunud poeg.

Elisbeth Borcharti roman. (Särg 2.)

Isa oli jutustanud, et nad mr. Williami lahtilastmist nõudsid. Mis wõis juhtunud olla, et tödlised korraga niisuguse nõudmise ette panid? Oli ta olek liig wahi nende wastu olnud?

Oma tundmustes kaldus Inge weidi streikijate poole. Ka tema tundis wahetewahel midagi kangelasfufetaolikt amerikkase rahuliku, mõeduka tõsijuse wastu. Mister Williami kindel ülesastumine, wiis, kudas ta temaga kõneles, kõik see ajas Inge igatord ärewile. Ja fiiski ei wõinud ta ütelda, nagu oleks amerikkane tema wastu wiisakuseta wõi häbemata olnud. Aga wõib olla, et see haruldane wiisakus, mida amerikkane tema wastu üles näitas, põhjuselks oligi, mis teda igatord nii wihale ajas?

Ruid Inge ei armaстанud niisuguste asjade üle tõsijemalt pead murda. Ta wõttis raamatu ja läks aeda, kus ta oma armsama paiga üles tahtis otsida. See afus kõige laugemas atanurgas, ja sealst awanes meelidw wäljawaade laenetawate wäljade, aasjade ja metsa peale.

Weel mõned sammud, ja ta oli oma eesmärgile jõudnud.

„Preili Inge!“

Rohkumult ärkas Inge oma unistustest.

Nagu maa seest üles kerkinult seisis Franz Linden tema ees.

„Minu Sumal, Franz, kust te tulete? Ega siis praegu lõunane waheaeg ei ole!“ hüüdis Inge kohkunult.

Franz Lindeni nägu oli kahwatu ja kandis weel üleelatud ärewuse jälgi. Ruid ta piilidis ennaft rahulikuna näidata.

„Preili Inge — wabandage, tahtsin ütelda, armuline preili — mina — ma ei tule wabrikust — ma ei olnudki seal —“

„Ei olnudki wabrikus? Kas siis streik õnnelikult ei lõppenud ja kõik jälle tööle pole asunud?“

Franz Linden naeratas põlglikult.

„Jah — — kõik — — peale minu. Wististe ei tea teie weel, mis täna juhtus.“

„Ma tean ainult seda, et streik mr. Williami poolt maha suruti.“

„Maha suruti?“ Nooremehe filmad walgatasid, siis hakkas ta pillawalt naerma. „Teie leidstite õige sõna, preili Inge. — Aga teate ka, et ta minu nagu koera wälja wis- kas, minu.“ tema hääl wärises, „minu ja minu wae- se ema willetjusesse tõukas ja meid ilma ülespidamiseta jättis?“

„Franz, mis te seal kõnelete? Kudas wõis ta teid lahti lasta? Ja isa ütles mulle ometi, et kedagi lahti pole las- tud,“ hüüdis Inge kohkunult.

„Näete nüüd, kudas tema soowiji täidetakse? Ruid mina ei lepi sellega mitte; mina ennaft tallata ei lase. — Ta alandab ja tallab meid, käib meiega ümber nagu masi- natega, aga mitte nagu inimestega. Ja teie isa pailapselks tahab ta ennaft teha, see on kindel. Saha,“ ta hakkas pil- kawalt naerma, „direktoriks on ta juba saanud, ja mine tea, mis tal weel ees seisab.“

„Franz!“

Inge oli ära kahwatanud. Tema ees awanes kuristik, kuhu ta waewalt waadata julges. See oli esimene otsus amerikkase kohta, mis ta teisest juust kuulis. Tema wane- mad kõnelesid mr. Williamist aga koguni teifti. Kas ei usaldanud tema pime isa amerikklast mitte liig rohkesti?

Nagu wastujeks tema salajase küsimise peale kõneles Franz edasi:

„Kaubandumiku herra on oma haiguse läbi järelwal- wufe-wõime täieste kaotanud; ta ei tea, kudas lood meie juures päriselt on. Muidu ei annaks ta ial ühele wõerale nii laialdased õigused kätte, mida see ainult ülekohtusel wiisil enese katus tarwitab.“

„Franz, on see tõeste nii, nagu te räägite?“ hüüdis Inge kohkunult.

„Muidugi, preili Inge, sellepärast nõudsingi ma ju mr. Williami lahtilastmist. Nagu te teate, läks see mul luhta, kuid sellega lugu weel lõppenud ei ole. Wabest puhub juba homme tuul koguni teisest küljest.“

„Sumala pärast, ega te ometi jälle streikima ei taha hakata?“

„Minu lahtilastmine äritab feltfimehed igatahes üles, ja nii wõin ma nende peale küll täitja kindel olla.“

„Mis pärast lasti siis teid, just teid üffinda lahti? Teid oli ju totku kolm juhti.“

„See ei olegi lahtilastmise põhjus.“ Noor montör astus Ingele lähemale, ja tema hääl muutus kurjakuulutawaks jostmaks. „Ta kardab mind ja tahab — minuft lahti saada.“

Inge waatas arusaamatult Franz'ile otsa.

„Mr. Williams kardab?“

„See ei paista tema juures wõimalik olewat, arwate teie? — — Sahaha — mõnikord paistab inimene koguni teiftsugune wälja, kui ta päriselt on. Aga te wõite uskuda, et ta mind kardab ja — — ta peab ennaft minu eest ka hoidma.“

Inge ei teadnudki neift sõnadeft ähwardust wälja lugeda,

Sa läksid . . .

Sa läksid — kuid walub mul jätksid
Nüüd leegina rinnassa.

Sa läksid — täis kaebet ja nuttu
Su järel nüüd leinan ma.

Kellel kaeban veel elumuret,
Kellel igatsust ilmutan!
Kellele kannan veel rahutud mõtled,
Kellel soowid veel pühendan!

Am. Schönberg.

Wõhmas.

Tallinna lühunikud eesliini läheduses.

aga siiski tahtis ta jutule lõppu teha. See oli tale juba
wastumeelselt muutunud.

„Mida teie dieti siit aiaft otstsite, Franz?“ juhtis ta
jutu kõrwale.

„Teid otstisin, preili Inge.“

„Mind? Mida te minust tahate?“

„Mul oleks üks palwe.“

„Ja nimelt?“

„Tehte mulle võimalikuks, et ma kaubandunikuherraga
kõlku wõiksin saada.“

„Minu isaga? Ja seda peaksin mina teile võimalikuks
tegema? Kas te siis ei tea, et ta teie wastu alati hea on
olnud ja et ta teid ka ilma minu palweta wastu wõtab.“

„Jah, aga seetõttu — — lihtsaks ta minu palwe tagasi.“

„Kudas?“

„Kaubandunikuherra olewat haiglane, andis teener mulle
wastufelts; pööraku ma mr. Williamsi poole. Nähtawaste
pole kaubandunikuherral veel teada, et ma lahti olen las-
tud, muidu oleks ta minu palwet eht kuulda wõtnud.“

„Aga isa on tõeste haiglane.“

„Wäga kahju, aga ma pean temaga kõnelema — — ma
pean teda paluma, et mind tagasi wõetaks, juba minu wana,
waele ema pärast. Paluge teie minu eest, preili Inge — —
teile teeb kaubandunikuherra muidugi kõik.“

„Teie loodate minust liig palju, aga ma tahan teie eest
ometi paar head sõna rääkida, Franz.“

„Teie olete tõeste ingel, ma tean seda juba ammu.“

„Roos montör oli enne, kui Inge seda tahtis teada suutis,
tema käe haaranud ja suudles seda kirbiliselt.“

„Põlwiili tahan ma teid selle eest tänada, kui te mulle
abi olete, et ma oma teenistuse jälle tagasi saan. Aga
weel täna peab see juundima, preili Inge; mõtelge minu ema
peale! Kaeu ei suuda ma tema eest tõtt warjata.“

„Ma lähen kohe isa juurde,“ ütles Inge kaastundlikult.

„Aga teegi ei pea seda teada saama, kõige wähem veel
ameriklane — — tema rikuks kõik jälle ära.“

„Olge mureta.“

„Ja kus saan ma wastuse teada? Suwemajas ja tema
lähemas ümbruses ei tohi ma ennast näidata. Tahate teie
täna pealeõunat kell wiie ajal siitajamasse tulla ja mulle
wastuse kaasa tuua?“

„Heameelega, Franz.“

„Tänan teid siidamest, preili Inge!“

„Weel kord suudles Franz Inge kätt, siis kargas ta ühe
hülpega üle aia ja oligi kadunud.“

Inge waatas tale mõttes järele. Seal kuulis ta enese
läheduses sammust. Ta pööras nähtu ümber.

Tema kõrwal seisis mister Williams.

„Kust see siis tuli?“

Ameriklane tergitas teretades kibarat, aga kuna ta
harilikult ikka rõõmsas ja lustilises meeleolus oli, awaldasid
täna tema näojooned sügawat tõsidust.

„Ma nägin montör Franz Lindenit praegu teie juurest
lahkuwat,“ sõnas ta lihibalt.

Inge mõetis teda imestanud pilguga. Oli ta nende
jutuajamist eht pealt kuulanud?

„Nii see oli,“ wastas neiu järsult.

„Ja mis ta teist tahtis?“

„See küsimine ajas Inge wihale.“

„See ei puutu kellegisse,“ wastas ta.

„Mr. Williams heitis tema peale pilgu, milles imeistus
ja pahameel segatud ja mis teda tahtmata kõhmetama pani.“

„Mis on teil selle mäsulise poisiga tegemist?“ küsis ta
edasi, seejuures neiu kinnaste otja wahtides.

„Selle kohta ei tarwitse ma kellegile aru anda,“ wastas
Inge ja lõi pea ühelt tagasi.

„Seda eht küll mitte. Kuid teie endi lastu pärast palun
ma teid põhjust nimetada, mis pärast ta siin teie juures käis.
Wististe teate teie juba, et ma tema lahti lasksin.“

„Jah, kahjuks pidin ma seda kuulma, ja ma leian selle
liig farmi ja walju teo olewat, et te wirga ning tubli töö-
lise ilma miingisuguse põhjuseta lahti lasete.“

„Ilma miingisuguse põhjuseta? Selle üle ei wõi teie
küll wiist mitte diglajelt otjustada.“

„Aga siiski wõin ma seda teha,“ wastas Inge haawa-
tult, „ja ma leian ülekohtuse olewat seal veel tedagi lahti
lasta, kus minu isa kõigile andeks anda oli tõotanud.“

„Kuid ainult neile, kes rahulikult ja sõnatulelikult jälle
tõlle ajusid, ja mitte neile, kes wastutulelikult peale waa-
tamata sõna ei tahtnud kuulata.“

„On see siis ime, kui ta teile wastu paneb? Teie alan-
date ja tallate ju waeleid tõllisi, teie kätte nendega ju ümber
nagu masinatega, ja mitte nagu inimestega,“ tuli neiu huul-
telt pooltahtmata kuuldawale.

Williams jahmatas.

„Kes seda ütleb, et mina nii tegewat?“ küsis ta.

Inge ei wostanud; ta waatas maha.

„Ah, ma mõistan,“ ütles ameriklane korruga, ja lihas
siis, sõrmega naljaks ahwardades, juurde: „preili Inge, preili
Inge, ega te ometi streikijate poole pole asunud ja nendega
käsitäes ei töota?“

Inge wahtis ikka veel kangekaelselt maha. Et Williams
korruga asja nii naljakaks tegi, ei meeldinud tale; selleks
oli terwe see lugu ometi liig tõsine.

Williams aga ei teinud tema kangekaelsest waikimisest
wäljagi.

„Nii pidawat ma siis waeleid tõllisi alandama ja tal-
lama, nendega kui masinatega, ja mitte kui inimestega,
ümber käima? Hahaha — tore! Ma pean naerma, kuigi
teie arwamine minust ja teie sõnad mulle dieti walu peafid
tegema. Olete teie seniajani kunagi minust midagi näinud
wõi kuulnud, mis teie arwamist tõendats? — Teie woi-
kite — — Nii on mul siis ometi õigus — — Teie kõnelete
ainult teise sõnu järele. Aga kas pole tõsi, nüüd ütlete teie
mulle ka seda: mis asi tõi Lindeni teie juurde? Et tal

mõni asi ees oli, see on mulle selge. Kogemata juhtusin ma siit mööda minema ja seejuures ka teda nägema. Nii siis — olge head.“

Inge krimputas suunurki. Ta unustas, et ta Franz Lindenile töötuse oli annud mr. Williamsile mitte midagi rääkida. Ja nüüd tahtis ta talle ütelda, mida ta oma mängufilmi jaoks teha tahtis.

„Ta palus mind, et ma oma isa peale mõjuda katsuksin, nii et teda tööle tagasi võetaks.“

„Mõi nii? Ja teie lükkasite selle palve tal muidugi tagasi.“

„Ei — ma töötasin talle, et ma tema jaoks kõik ära tahan teha.“

„Aga teate ka, et teie sellega minu vastu töotate?“

„Ma talitan kaastundmuse pärast niiviisi.“

„See kaastundmus pole aga sugugi mitte õiges paigas,“ vastas Williams ägedalt. Inge ei olnud veel kunagi näinud, et ta oma meelerahu oleks kaotanud. Ja nüüd, kus see ometi sündinud oli, pani see teda imestama.

„Ma sooviksin, et te oma isa juures waewa ei näeks,“ kõneles amerikalane edasi, ainult waewaga oma ärewust maha surudes, „sest et sellel ometi mingit tagajärge ei oleks. Teie isa on mulle kõigis asjus täielise woli annud, ja mina ei wõta Franz Lindenit mitte enam tagasi.“

„Näed sõnad äritasid Inge jällegi üles.“

„Nüüd usun ma tõeste, et teie hirmus wali ja karm olete.“

„See on teie asi, mida te uskuda tahate wõi mitte — mina jään aga oma otjuse juurde kindlaks.“

„Ja mina niisamuti. Ma tahan isa paluda —“

„Minugipärast — tehke seda, kui te oma isale veel rohkem muret ja walu tahate sünnitada,“ hüüdis Williams ägedalt. „Ma ei talista teid, aga lasu pole teil sellest ka mitte, — seda ütlen ma teile juba ette ära. Sead aega.“

„Ja teiegi talle ütle,“ ütles Inge.

Inge meeletundlus oli otjas. Ta hakkas nutma.

Seal pööras Williams tagasi ja waatles, känd rinnal peal ristis, neidu filmapill aega.

„Mis pärast nutate teie dieti, preili Inge? Poisi pärast. Ei tahaks uskuda. Ennem sellepärast, et te minu juures oma tahtmist läbi ei suutnud wiia. Aga ärge wahtige mind ometi nii mõrudalt. Ma tahan teile siiski weidi wastu tulla, et teie kaastundmusest „waese lahtilastud tööliste“ wastu rahustada, ja selleks, et teie ära näeksite, et ma sugugi nii „hirmus wali“ ei ole.“

Inge waatas ruttu üles.

„Teie tahate siis ise teda tööle tagasi wõtta?“

„Ei — — niipalju kindlust on mul siiski veel.“

„Ja naeratas.“

Inge tegi pettunud näo.

„Ma tahan talle aga mõne teise teenistusekohta leidmise juures abiks olla,“ vastas Williams.

„Aga siit peab ta ikkagi tingimata lahkuma?“ Korraga tulid Inge Lindenile sõnad „ta kardab mind“ meelde. Mis pärast kartis siis mr. Williams teda? — Ta heitis kiire, warjatud pilgu amerikalase peale. See ei paistnud sugugi sedalaadi wälja, nagu oleks ta enese pärast kartnud, aga midagi pidi tal siiski olema.

„Jah, siit peab ta lahkuma,“ vastas Williams kindlalt. „Ta on kardetaw isand, ja kui ta stia meie sekka jääb, wõib streik iga filmapill uueste lahti pääseda, ja meie ei saa kunagi rahu.“

See põhjus oli nii siis.

„Ja mida tahtsite teie Franzil jaoks teha?“ küsis Inge nüüd juba õige aralt.

„Ma annan talle senise teenistuse kohta tunnistuse, ja jätan selle peale tema lahtilastmise põhjuse muidugi üles tähendamata. Nii on tal tergem uut teenistust leida.“

„See on igatahes küll õige wäike lahutus, aga ma katsun teda siiski sellega trööstida.“

„Teie, preili Inge? Ma ei saa hästi aru. Ega te ometi temaga isiklikult —“

„Muidugi,“ sõnas neiu wähele, „ma töötasin talle täna wastu siinsamas aias anda, ja oma sõna ma igatahes pean.“

„Minu arwates peaksite teie edaspidi igasuguse kokkupuutumise eest temaga hoidma.“

„Ja oli minu mängufilmi, alati sõbralik ja hea minu wastu, ja“ — — jälle ärkas temas kangelasus — — „ja siis wõin ma ka kõik teha, mis ma ise tahan.“

„Sel juhtumisel aga küll mitte, preili Inge.“ Williamsil hääled kõlas rahulikult, aga õige tõsiselt. „Ma ei taha mõnes erasjas sugugi teie peale mõjuda, aga käesolewal juhtumisel seisan ma teatawal wiisil teie isa asemel, ja sellepärast teelan ma teil edaspidised kokkusaamised temaga ära.“

Inge oli näost üleni ära lahwatanud. Niisugust lõppu polnud ta kudagi oodata teadnud. Ta lõi filmad maha ja pigistas känd rusikaspe.

Seal ulatas Williams talle korraka käe.

„Ärge pahandage minu peale, preili Inge — ma ei wõinud teistki talitada, ja uskuge mind, et minu ettewattuseabinud tarwilist on. — Aga kas te mulle siis oma kätt ei tahagi anda?“

Inge ei liigutanud ennast.

Williams ootas veel weidi, pomises siis midagi omaste, tergitas kiibarat ja läks oma teed.

Inge hammustas omal huulde, et mitte walguste karmu hakata. Walus tundmus kiskus ta südame kottu. Aga seekord ei olnud see mitte kaastundmus mängufilmi jaoks. Sest selle peale ei mõtelnud ta peaaegu sugugi enam, — ta mõtles hoopis selle peale, kelle ta ilma lahke sõnata, ilma kätt andmata minna oli lahkunud. Aga seal tulid talle Williamsil sõnad „ma teelan teie ära“ meelde, ja uueste pani wiha ta südame keema. Ja seal otjastas ta ikkagi isa juurde minna ja temalt abi paluda.

Suba seisis ta isa toa ukse taga ja oli isegi käe ukselingi külge pannud. Kuid see wajus korraka alla. Ta pööras ümber, läks oma tuppa ja hakkas seal walju häälega nutma.

Kui Franz Linden määratud tunnil parki ilmus, et igatsetud wastust teada saada, ootas ta asjata oma lapsepõlwe mängufilmi. Sambaid kristades ja kirudes lahtus ta wiimaks aias. Ta aimas wäga hästi, kelle arwesse ta Inge tulematajäamise pidi panema: mehe arwesse, kelle tahtmise alla endid kõik naeruwäärilisel wiisil paenutasid.

Weel selfamal õhtul tõi Seiffert talle tunnistuse senise teenistuse üle, ja kui wanamees teda mitte rahustada poleks suutnud, oleks ta selle jalamaid puruks kiskunud ja tulde wisanud, nii wihane ja äritatud oli ta.

Palaw augustikuu hommik oli kätte jõudnud.

Inge istus aias lehthoones Tema ees laua peal lamas hull raamatuid.

Üks raamat oli tal lahti löödud ja hoolega lüpsis ta selle seest, kuigi see tale filmnähtawalt wastumeelt oli.

Proua Helmbrechtli korrakusel õppis ta teiste noorte tütarlaste, tema endiste kooliõbede seltsis lähemast linnast kirjandust ja wõeraid teeli.

Sügisel oli õpetus jällegi alanud. Helmbrechtide perekond oli seekord õige lühikest aega rannas suwitamas olnud.

Misdroyis oli Helmbrechtli suwemaja, kus ta suweti harilikult kaks kuud elas. Kuid isefugune igatsus Buchenau järele ei lahkunud teda seekord seal kuigi kaua püsida.

See ei olnud mitte mõni mure wõi kartus, mis teda koju ajas.

Ta teadis oma wabriku ju kõige paremates kätes olemat. Enda uue direktori wiluwust ja agarust oli ta juba küllalt tundma õppinud. Ka ei olnud tööliste poolt enam uut streiki kartta. Nad täitsid oma kohuseid rahulikult ja sõnakuulelikult, ja Williams leidis ainult harwa lahtisest põhjust. Meeleolu oli kõigil täitsa rahulik, milleks kõigepealt noore montööri Franz Lindenil äraolel tähtsast lausa mõjus. Franz oli omale juba uue teenistuse leidnud. Küll ei teadnud ütski, kus ta wiibis; isegi oma ema eest näis ta oma asupaika warjata. Emale saatis ta iga kuu korrakult raha koju kätte, kuid postistempel kandis alati lord ühe, lord teise paiga nimetust.

Õigatahes aga ei olnud teda enam Buchenaus nähtud, ja sellest polnud ta kellegilgi lahju.

Asjalugu, et Franz Linden al meesena lahti lasti, ilma

Sügis . . .

Kiinkalla lamavad murdunud männid,
Lõhki on koltunud pind;
Leinawalt longus on kadaka-jännid,
Lahkunud wiimane lind.

Wiimane lilleke unustub aias,
Meeldib sul sügisetuul?
Wiimane elanik lagunud majas,
Segab sind sumisew kuul?

Lagunud üttite, sortunud risu,
Suudad sa kõnelda ka? . . .
Elule ärkavad sügisepildid,
Sügise — hingese ka . . .

A. Meikop.

Sügisel.

Looduse palgelt on kadunud jume,
Õrn õite puna;
Nüüd on ta kahwatand, tõsine, tume,
Ei ilul kuma.

Päikene taewateel nukralt on walmel,
Sealt kaob pea;
Sügis nüüd rutust teed walmistab
[talwel —

Sing märka, tea.

A. E. Parasmaa.

Segew. sõjaw. 11, okt. 1916. a.

Portugalia soldatite harjutused.

et Helmbrecht selle vastu oleks olnud, awaldas tööliste peale sügawat mõju.

Peale selle tundsid nad ka uue direktori wõimsa talitus-
wiisi ja energialise wäljaastumise vastu lugupidamist. Nad
said aru tema wägewast tahtejõust, aga ka sellest, et ta alati
nende heakäekäitu silmas pidas, ja kuulasid siis ka heamee-
lega tema sõna. Ja wabritkul oli jällegi õitseage kätte jõud-
mas. Tellimiste arw tõusis ja töö suurenes, nii et uusi
tööliste juure tuli wõtta.

Mr. Williamsil olid plaanid, mis sel korral, kui nad
õnnestama pidid, suurt tulu töötasid. Ta oli uue dünamo-
masina üles leidnud, mis kõik senised masinad enese warju ja
igasuguse wõistluse sellel alal häwitama pidi.

Williams oli Helmbrecht'i oma plaanidega tutwustanud
ja täielist poolehoidmist leidnud.

Helmbrecht'i ettepaneku, et Williams temalt wabritupa-
tendi ära ostaks, lükkas see tagasi. Aga sellega pidi ta siiski
nõusse heitma, et pool puhtaft kasust temale jääb.

Lut dünamomasinat taheti, kui wähegi wõimalik, juba
aasta pärast tarwitusele wõtta.

Helmbrecht wõttis huwitusega Williamsi tööst osa, ja see
näis tema peale hästi mõjuwat: tema elujõud kaswas ja
meeleolu oli alati kõige parem.

Mr. Williamsi eemalolek oligi üks tähtsamatest põhjus-
test, mis teda rannaft enneaegu toju ajasid. Williamsi mõju
Helmbrecht'i peale oli haruldastelt tugew, niisamuti ei tund-
nud ta proua Helmbrecht ennast selle alt täitfa waba olewat.

Ja nii seisis Williams ainult Ingega sõjajalal.

Bargis ettetulnud wahetuhtumiseft saadik, kus Inge
ennast tema tahtmise alla oli sunnitud paenutama, õftis neiu

temaga ühtesoodu wõitlust. Sga sõna, mis Williams kõneles ja
mis alati iseguguseft sihitindluseft ja tahtejõust tunnustust
andis, äritas teda waturääkimisele ja jonniajamisele.

Esialgul ei teinud Williams sellest wõitlusehimust suure-
mat wäljagi. Kuid selle, peaaegu silmanähtawa waenulik-
luse sügawamad põhjused ei wõinud talle siiski teadmatad olla.
Inge ja ta sõbrannade õpetöö oli jällegi alanud.

Inge istus raske ingliskeelse ülesande kallal. Alaline
sõnaraamatust sõnade waatamine oli nii wõistaw, nii igaw.
Ja pealegi läks sellega imeilus hommit kaduma, mida ta
muidu nii hästi äratarwitada oleks ojanud.

Seal langes raamatu peale wari.

Rohkumult waatas ta üles.

Uiamajakese ulse peal seisis mr. Williams.

Ameriklane kergitas kübarat.

"Babandage, et ma teid tülitän."

Inge oli jalamaid wõitlusewalmis.

"Sgatahes teete teie seda, sest ma õpin praegu."

"Ma tahtfin midagi järele waadata — ma jätfin nimelt
sihe raamatu sija."

"Sija, aiamajakesesse? Kas teie siis mõnikord ka siin
istute?" küsis Inge imestades.

"Jah, wahetewahel," wastas Williams rahulikult.

"See raamat küll wiist sija ei jäänud, — ma olen
teda ju siis näinud."

"Preili Inge!"

Ütilise liigutusega oli Williams neiu läest kinni haaranud.

(Järgneb).

Rihlused Kehra jõe kaldal.

Ella Puulmann oli juba 21 aastat wana ja ilka weel saada.

Raaste on nüüd ajal, kus mehi nii wähe, sündsat meest leida. Weel raskem on aga see tehwal tüdrutul, ja Ella Puulmanni wanemad ei olnud rikkad.

Uga ilus oli neiu Ella P., see oli wastuwaidemata tööde. Aga kes nüüd iludust üksi saada tahab, nüüd, kus rikkaid ja ilusaid naisterahwaid nii rohkesti.

Bühapäewal enne Jaanipäewa kõndis Ella oma paar aastat noorema õe Berthaga Kadriorus. Mere-promenadile jõudes, tuli Ella sõbranna Lully, kes hiljuti alles mehele saanud, oma mehe, herra Truumi, saatel neile wastu.

Elat nähes, ruttas Lully kohe ta juurde ja hüüdis rõõmsalt:

"Ah, kui ilus, et ma sinuga siin kokku trehwasin. Polets ma täna sind näinud, oleksin homme sinu juurde tulnud, sest, tead sa mis, meie tahtsime Jaanipäewaks laugemale rohelistesse sõit. Minu mehe sõber, herra Rukkiõis, käis eila meil ja kutsus Jaanipäewaks oma juurde ning palus ka mõnda tuttavat naisterahwast kaasa wõtta; neil olla seal wäike sünnipäewa wõi umbes sarnane pidu ja ta olla linnast ka paar oma wana kooliwenda kutsunud. Naisterahwast tuttawaid ei olla aga tal. . . Kas tuled?"

"Ma ei tea lubada. Kõik peale sinu ja su abikaasa on mulle wõerad inimesed."

"Ah, see ei tähenda midagi, et neid ei tunne. Külap ma selle eest hoolt kannan, et kõikidega kohe tuttawaiks saad. Herra Rukkiõie talu on Kehra jaama ligidal jõe ääres, peab umbes 10 wersta jaamast eemal olema. Ta lubas hobused Jaanilaupäewa õhtul jaama wastu saata. Kui ilmad ilusad on, siis jääme kolmeks päewaks sinna."

"Keda te weel kaasa kutsute?" küsis Ella.

"Rohkem ühti kui sind ja, kui sinu õde Bertha ka nii lahke oleks ja kaasa tuleks, siis oleks minu illesanne täidetud."

"Sinu kutsu rõõmustab mind wäga. Tänan. Kui Bertha kaasa tuleb, siis tulen mina ka. Enne aga peame wanemate käest luba küsima."

"Ega te enam lapsed ole, et wanemad peatwad teelama. Ma tulen homme teile."

"Umbes kell 8. Ära aga enne wälja mine," ütles noor proua, Ella ja Berthaga jumalaga jättes. — — —

Jaanilaupäewal oliwad Lully oma abikaasaga esimesed, kes wafkali jõudsid. Mõni minut hiljem ilmufidwad ka õed Ella Puulmannid.

Silmi ringi läta lastes, nägi proua Lully oma mehe head tuttavat Oskar Birni, kes piletitasja ees järge ootas. Mehe tähelepanekut selle peale juhtides, ruttas see kohe sinna ja küsis, kuhu sõber sõidab. Tuli wälja, et see oma sõbra Paul Wenzelmanniga Kehra pidi sõitma.

"Meie tahtsime ka Kehra sõita, ole hea mees ja wõta meile ka neli piletit walmis. Meie ootame wafkali ees aias," palus Truum sõpra, kes seda lahkeste lubas teha.

Ei läinud weerand-tundigi mööda, kui ootajad aias Birni naeratawat nagu wafkalisel filmaswad, kes, neid filmades, ihe teise meesterahwa jeltfisi sinna tuli.

"So, siin on neli piletit," ütles Birn, piletit Truumi kätte andes ja tema abikaasat teretades. "Kelle juurde teie Kehra pidite minema? On teil seal tuttawaid wõi sugulasi?" küsis ta, Truumi poole pöördes.

"Meie siinse isand Rukkiõie juurde minema," wastas Truum sõbra küsimise peale.

"Mis? Kelle Rukkiõie juurde? Waat' sulle pannkooki, kus õnnelik wõidujumine, la meie pidime Paul Wenzelmanniga sinna minema!" hüüdis Birn rõõmsalt ja oma sõpra noorepaariga tutwustades.

"Siis teie wiist oletegi need kaks kooliwenda, kellest Rukkiõis rääkis," küsis proua Truum noorlemeele käest.

"Rukkiõiega käisime küll seltsis koolis, aga kas ta meieist teile on rääkinud, seda ma ei tea. Ta käis minewa nädalal meil ja kutsus Jaanipäewaks oma juurde kapaalut maitsema," seletas isand Birn oma reispulaani.

Järqnes wastastikune tutwustamine.

"Nüüd seame sammud platformi poole, sest warsti on esimene kell ja siis olgu igaüks karmes, kui platfi tahab saada," ütles proua Truum, peale tutwustamise tseremoniat jeltskonna poole pöördes. "Teie, herra Birn, wõtate preili Bertha oma hoole alla ja teie, herra Wenzelmann, jääte preili Ella kaitseks, soo — saapaninad wafkali poole ja nüüd, marss edasi!"

Suure trügimise ja tungimisega sai meie wäike seltskond wiimaks wagunis, kus aga inimeste rihinas juuremat midagi juttu ajada ei saanud, inimeste olid kõik wagunid ja nende platformid tungil täis.

Kehra aama jõudes hingaswad wiimaks kõik kergendatult. Paaritunniline sõit täistubitud wagunis oli wäga piinlik olnud. Seda rõõmsamad oliwad nad, kui kõlaw mehkehäl neid teretas ja noor talumees nende juure astus.

Isand Rukkiõis oli ise lahe hobusega neile wastu tulnud. Peale teiste teretamise tutwustas Rukkiõis ennast ise mõlema dega, ilma et teifi selleks paluma oleks läinud.

Õõbusalt juttu ajades minid wanrite juurde ja, kui rong jaamast ära sõitis, hakkaswad ka meie reispühed oma hobustega wäikest sõrki lastes minema.

Päew waremalt sadanud wihm oli tolmu tee peal kinni pannud ja, et õhtu jõe ja ilus oli, siis oli ka kõikide meeleolu kõige parem.

Seledalt kõlas naisterahwaste naer, kui meesterahwaste mõni mõne naljasõna juhtus ütlema, ja ei pannud keegi nagu tähelegi, et tubli kaks tundi sõidetud oli, kui juba Rukkiõie talu hooned paistma hakkaswad.

Peale õhtusõõki, kus ka "kapakali" ei puudunud, minid warsti magama, sest aeg oli kaunis hiline ja kestöö peaaegu täis.

Mehed läkswad latta. Mõlemile õele tehti aita ase, ning noor proua anti wanaema hoolets, kes ta oma juure kambri wõttis. —

Kell oli waewalt wiis lõõnud, kui juba isand Wenzelmann laost alla tuli ja jõe äärde läks, kus ta esiteks omad filmad peksi ja siis pöesa äärde pikali heitis ning paberossi juutsema pani.

Nii küljeli olles ja mõtetesse juutunult ei pannud ta tähelegi, et weel keegi teine peale tema nii wata illes oli tõusnud ja jõe äärde tulnud.

Wee solinat kuuldes, pööras Wenzelmann ringi ja watas jõe poole.

See, mis ta nüüd nägi, äratas ta tähelepanekut nii, et ta esimesel filmapilgul lahe käega filmi hakkas deruma, arvates, et und näeb. Jões, üsna kalda ligidal, oli üks inimene üsna alasti ja solistas weega. Lahtistest juustest oli arwata, et see naisterahwas on.

Isand Wenzelmann arwas esiteks nälineidu nägewat, sest kuhu jões oli nii torede kehahitusega, ja pikad lahtised juusted, mis hommikuise päiteks käes aina jätendastwad, tegiwad nähtuse weel meeldiwamaks.

Et weesoliija selg kalda poole oli, siis ei tunnud Wenzelmann teda esiteks ära. Natuke aja wee sees solistamise järele ronis naisterahwas paadi ääre peale ja, jalgu wee sees pidades, hakkas ta paadiga ennast kiiutama.

Kui naisterahwas paadi ääre peale ronis, nägi Wenzelmann tema nägu ja tundis filmapilt, et see muu keegi ei olnud, kui neiu Ella Puulmann.

Naisterahwas paadi peal ega ka Wenzelmann ei olnud seda tähele pannud, tudas paat kalda äärest pitkamisi eemale nihkusi. Oli wiist unustatud kõwasti kinni sidumata ja kiiutumine kiskus nõõri puu küljest lahti, kuna woolus paati edasi wiis.

Umbes kümme sammu kaldast eemal märkas alles naisterahwas seda. Sele kiljatus kõlas ta huultelt ja raskelt langes ta keha paadi ääre pealt wette. Uueste wee peale tõustes, läks tal õnnets ihe käega paadi serwast kinni haata.

Ühe sekundiga oli Wenzelmann maast ülewal ja jookkisi kaldale, kuhu jõudes ta esiteks ringi waatas, kas mitte teift paati ei leial. Et aga teift paati kuskil näha polnud, tõmbas Wenzelmann ilma pikemalt aru pidamata kuue seljast ja hiipas wette. Ta oli kaunis hea ujuja ja jõudis

lühike ajaga paadi juurde, kuhu esiteks naisterahwa sisse aitas ja pärast ka ise järele ronis.

"Tere hommikust, preili Puulmann," ütles ta, aerusti kätte võttes ja kalda poole sõudes. "Palun tuhat korda wabandust, aga minu süü see tõepoolest ei ole, et meie siin praegu Adamat ja Gewat peame mängima."

Neiu ei teadnud, kuhu omad filmad pidi pöörama, sest esiteks, ehmatas ja pärast häbi, kõitswad ta teelepaelad.

"Võite õnne tänada, et paadi äärest kinni saite kui wette kuffusite," ütles Wenzelmann tõselt. "Loodan, et see ehmatas teie termise peale kahjulikult ei mõju."

Mõne aerulõõgiga oliwadki nad kaldal, kuhu jõudes, Wenzelmann paadi tõwaste kinni sidus ja siis neiu riided paati tõi.

"Minu südamlik tänu teile, herra Wenzelmann," ütles neiu, natuke aja pärast kaldale astudes ja häbelikult nooremehe poole pöördes. "Teie olete mind uppumiseurmast päästnud, sest kaua ei oleks ma suutnud paadi äärest kinni hoida."

"Ah, tühja ka!" hüüdis noormees, käega õhku liities. "Teie teete käresest elewandi. See hommitune supelus oli mulle üsna konti mööda, mille eest ma teid pean tänama, sest ei tea, kas ma ise priitahtlikult oleksin wiitsinudki wette minna."

"Ühte asja tahaksin ma aga weel teie käest paluda," ütles neiu nooremehe jutu wahela.

"Ja mis see oleks, kui ma küsida tohin?" küsis noormees neiu otja waadates, kes punane kui teenud wäht tema ees seisis.

"Palusin sellest juhtumisest waitida ja mitte teistele rääkida," palus neiu tasakesi, peaaegu sossitawa häälega.

"Noh, selle poolest võite mureta olla, mina juba seda kellegile rääkima ei lähe," ütles noormees ja pani käe nagu töötades südametse peale.

Teab, mis nad weel oleksiwad rääkinud, kui mitte häälelõla nende kõrwu ei oleks kostnud, mis neid ringi waatama sundis.

Salgtee peal nägimad nad neiu Bertha isand Birniga magustate juttu westes jõe poole tulewat.

Elat jõe kaldal filmates, hüüdis Bertha juba eemalt:

"Aga Ella, kudas sa wõisid mind magama jätta ja ise puffed teha. Ürtan üles, waatan, sinu ase tühi, ootan ja ostan, aga sind ei tule kustilt wälja. Tulin wiimaks aidast wälja, et sind üles otsida. Leidsin aga herra Birni, kes jälle oma sõpra taga otsis. Käisime seltsis kõik kohad läbi, aga teid ei olnud kumbagist kustilt leida. Wiimaks arwasime, et olete ehk jõe peale paadiga sõitma läinud, aga, nagu ma näen, olete wist seltsis suplemas käinud, sest juuksed on teil mõlemil märjad."

"Pefin filmi jõe kaldal, juuksed läksiwad lahti ja sawad märjaks," ütles neiu Ella naerdes, ise wargelt Wenzelmanni otja waadates.

"Ja teie pesite ka filmi ja juuksed läksiwad lahti," ütles Bertha, isand Wenzelmanni poolde pöördes, pilkawalt.

"Ei, ma pesin juukseid ja nagu sai märjaks," wastas Wenzelmann naerdes.

Naljadates ja juttu ajades läksiwad mõlemad paarid toa juurde, kus wahel ajal teised kõik üles oliwad tõusnud.

Peale hommitueinet oli jalutuskaik metsas noore peremehe saatel. Bertha oli esimene, kes isand Birni käbiga wistas, mis üleüldisele käbisõjale põhjust andis. Ühteteist loopides ja nalja tehes jõuti wiimaks ülasse kasejalusse.

Jälle oli Bertha, kes kõige ees läks, esimene, kes ilusa juure maasika leidis, mis käbisõjale järsku lõpu tegi.

Kõik ruttasiwad maasikaid noppima. Wenzelmann, kes teistest pisut maha jäänud, oli kõige õnnetum, sest, kohale jõudes, kus esiteks maasikaid kõige rohkelem leida oli olnud, leidis ta ainult mõne ühiku marja.

Neiu Ella, kes Wenzelmanni kurtmist kuulis, et teised olla kõik maasikad tema eest ära noppinud, kallas peaaegu pooled maasikad, mis noppida oli jõudnud, Wenzelmanni käes olewa kübara sisse. Ehk küll noormees neid tagasi pakkus ja tõendas, tal ei olla maasikate peale sugugi himu, ei tõtnud neiu neid enam tagasi, waid, nooremehe lähe-

Inglise sõjariistade tehases. Sbrapnellide täitmine.

male minnes, ütles ta sellele tafa: "Ma olen ju teie suur wõlglane ja pean katsuma seda kudagi moodi tasuda."

"Kas jälle juba. See pole kõne wäärtki. Ma olengi tuhandekordset tasu saanud, sest iialgi ei lähe mul wist enam õnneks näkineidu nii ligidalt näha, kui täna hommikul," ütles noormees, Ellale teraselt filmi waadates...

"Mis salajutt teil seal jälle käsil on," kõlas isand Birni hääl nende kõrwu, mis esiteks neid nagu natuke ehmatas.

"Mina kauplen preili Puulmanni käest maasikaid," hüüdis Wenzelmann sõbra küsimise peale waljuste.

"Ja pakud raha asemel wist ennaft!" ütles Birn, lustiliselt naerdes.

See ütetus ajas mõlemile puna palgile.

"Ned wist elus ise mitu korda katsumud teha, aga nagu näha, pole see sul kordagi õnnestanud," andis Wenzelmann niisamuti naerdes wastu.

"Draw, oraw!" kõlas proua Truumi hele hääl läbi metsa, kes ise kuusmetsa tula juures seisis ja näpuga puu otja näitas.

Mõlemad õed ruttasiwad sinna, niisama ka nooredmehed nende järel.

Drawat taga ajades ja isekeskis nalja tehes kadus enneldunene aeg nii ära, et seda ei märkanudki.

Peale lõunasööki näitas peremees külalistele oma wilja-wäljast ja kartulipõldusi, läidi ka wiljapuuaia ja waadati mesipuid.

Teise päewa hommikul, kui linnalased üles tõusiwad, oli peremees sulase ja tüdrukuga juba wata heinamaale läinud, kuhu ka ümberkaudsed inimesed loctu oliwad tulnud, sest Ruffidie talus peeti täna heinatalgud.

Ka meie linnalased läksiwad pärast hommitueinet heinamaale, kus nad igauks oma ostust mööda kaasa aitasiwad.

Kell wõis waewalt wiis olla, kui juba hein kõik niidetud oli ning lauldes ja juttu ajades mindi Ruffidie talusse, kus juba hoolas perenaine pitud lauad ja pingid õue peale walmis oli seadinud, õhtulõõgiga talgulistele.

Kapatalja kann käis ühtelugu ringi, kõik olid lõbusas tujuis ja warstigi istus sulane, lõõstapill käes, kammu otja.

Paarid haljal murul keerutasiwad tantfu.

Friedrich Kurwits,
Wõru kr.
Tegewas sõjaväes.

J. Wirkow,
Siberiit.
Sõjaväljal.

Reinhold Jener,
Eesna w. 25. mail 1916.
haawadesse surnud.

Gotlieb Järw,
Waskfelinnast.
Sõja algusest eeskinnil.

Hans Palkasaar,
Tallinnast.
Tulekinnil.

Imelikult juhtus ikka, et Benzelmann Ellaga ja Birn jälle Berthaga kõige rõhkem tantsitiwad.

Raugele üle lehkõõ wältras lõbus pidu.

Järgmine päew oli nädalipäha, kus, nagu ikka, kõit talutöö seisis. Tuli naabritalu peremees sinna ja kutsus kõiki oma juurde. Seal läts Jaanipäewa tagatipu pidamine edasi, kuni noor Truumi proua wiimaks meelde tuletas, et rong juba kell nelja ajal jaamast ära läheb.

Rukkidi taluse tagasi jõudes, ei olnud neiu Ellal nähtawaste tahtmist põhku pugeda, sest ta sammus pikkamisi jõe kaldale ja astus seal paati, kus ta, wette wahtides, mõtetse jäi.

Samafugune rahutus krõbitfes Benzelmannil pües, ka tema sammus jõe poole. Sinna jõudes filmas ta neidu paatis. „Palun andeks, kui eeskinnil. Mul ei tulnud und filmi ja tulin siia, et neid armajid lohti weel wiimast korda näha, kus ma oma õnnestunud filmipildid ära olen efanud.“

„Ka mul ei olnud tahtmist magada, ja et õhtu nii ilus soe ja wagane on, tulin siia, ennast natuke lahutama,“ ütles neiu tafafest, ise kääga wett solistades.

Natufese aja waitisiwad mõlemad, siis ütles noormees: „Austatud neiu, mul oleks suur palwe teile, aga ma ei tea, kuidas sellega peale pean hakkama?“

„Ma ei usu, et see argtus on, mis teid ei lasse rääkida. Et teil julgusest puudu ei ole, selleks on mul kindel tõendus. Minu päästmine oli kaunis kaelamurdew ettewõte,“ wastas Ella, oma ilusate filmadega nooremehe otja waadates.

„Ah, tühja, mis teie sellest jälle kõnelete. Ei, julguse puudust mul küll ei ole, aga see, mis teilt tahan paluda, ei nõwa mitte ainult julgust, waid ka ostamist, ja sellega ei saa ma hakkama.“

„Monoh, inimene peab elus kõit õppima. Wõib olla, wõin ehk teid seejuures aidata, kui mulle mõne sõnaga ütlete, mis asjast rääkida tahtsite!“ ütles neiu, noortmeest julgustades.

„Noh, olgu siis peale. Ma ei hakka pikka eeskõnne pidama, waid ütlen kohe wälja, mis süda sunnib: austatud neiu, ma armastan teid. Kas tahaksite minu armajaks abikaasaks tulla?“ küsis noormees erutuselt wärisewa häälega.

See puna ja sealfamas jälle kahwatus waheldasiwad tena neiu palgil, kui ta niifama wärisewa häälega wastas:

„Aga herra Benzelmann! Teie tunnete mind alles kolmandat päewa, ja pealegi ei ole minu wanemad riikad!“

„Kõit maailma kuld ega kallid kiwid ei ole nii kallid, kui üks ainus armastaja süda, keda omaks wõib nimetada,“ hüüdis noormees. „Mul on omal küllalt nii palju warandust, et minu abikaasa puudust ei tarwitse tunda. Minukene puudus, mis mul siamaale oli, oli—armastaja ja soe süda. — Ütelge, kas teie ei wõikis mind natufenege armastada?“

„Ei“ wõi „ja?“

Noormees oli paadi äärde astunud ja neiu wärisewast käest kinni wõtnud, kes oma kätt aga nooremehe käest ära ei tõmbanud waid hüüdega: „Mitte natufe, waid kõige oma südamag tahan ma sind kui oma elupäästjat armas-

tada, ja kullakallis mees!“ heitis ta ennast nooremehe rinnale.

„Surra, kõit noored paarid elagu!“ kõlas ifand Birn lustilist hääli nii waljuste ja äkki, et waresed ligidal puude pealt, kus nad maganud oliwad, ülesse ärkasiwad ja kraakjades lendu tõusiwad.

Silmapiilk hiljem ilmus ka ifand Birn ise põesja tagant. Aga mitte üksi, waid neiu Bertha käest kinni hoides.

„Soowin pruutpaarile kõigeparemat õnne,“ ütles Birn, Ellale ja Benzelmannile kätt andes. „Ja siin,“ ütles ta, neiu Bertha käest kinni wõttes, „tutroustan ma teid tulewase proua Birniga, kui teil midagi selle wastu ei ole?“

Jahmatades waatafiwad õed üksteise otja. Nende filmad näifiwad nagu ütlema: „Kes oleks jeda kolme päewa eest wõinud uskuda?“

Magama minemise peale ei olnud nüüd enam aega mõteldagi.

Ifand Birn wõttis Bertha kaenla alt kinni ja wiis teda kalda ääres olewa pingi peale istuma, kuna Benzelmann Ellaga paati istus.

Põlnud enam muud kuulda, kui jõe wee sulinat ja mõlemi noorepaari sofiatarwat juttu, kust wahapeal ka saladuslikud matjud kuuldawale tuliwad, — aga mis see kõrwalijele korda läheb, mis küllalised teewad.

Ehmatanult kargasiwad mõlemad paarid üles, kui ifand Truumi häält kuulsiwad, kes neid taga otfis, sest jaama peale mineku aeg oli kätte jõudnud.

Käsitäes sammusiwad mõlemad noorepaarid toa juurde, kus neid teised imestusega wahtisiwad. Usjalugu kuulda jaades, soowiti mõlemi paarile õnne ja peremehe küsimise peale: „Millal pulmad on?“ wastasiwad Benzelmann ja Birn nagu ühest suust: „Kõige hiljem jõulu!“

Ilma, et midagi isäärakliku oleks juhtunud, jõudsiwad meie reisiwad raudtee jaama.

Mõne minuti ootamise peale jõudis rong sinna, kuhu meie wäike feltstond ruttu sisse puges, ja mõni minut hiljem jõitis rong, kus Truumi abielupaar ja mõlemad pruutpaarid sees istusiwad, järel waataja Rukkidi peremehe ja tema sulase filmist, kes neid jaama oliwad sõidutanud.

Praegu on pruutpaaridel kibe korteri otfinine käsil. Kui nad selle leiawad, on pulmad tingimata jõulus. -preis.

1917. a.

„Meie Matsi“ tähtsaamat

on ilmunud. Kümnes aastakäik. Tähtsaamatus on kõit tarwilikud teated, kodumaa adressid, linnade juhid ja asunduste adressid. Palju huwitawat lugemist ja piltidega kaunistatud nalja. Hind 40 kop. Saada igast raamatukauplusest.

Õstmisega rutate, on wahesjel arwul trükitud.

Leaduse kirjastus Tallinnas, Harju ja Kiiitli uul. nurgal 46/15
Sisefakäik Kiiitli uul.

Karl Stern ja Johannes Stern,
Mõlemad Raplast
ja mõlemad surinud.

W. Ritsfon,
alamohw. Leebitu w.
Saawatud. Aueste sõjamaal.

Gustaw Martinow,
Juurust.
Tegewas sõjaväes.

Mihkel Rindberg,
Raplas.
Austrias wangist.

Pildikesed tulepiirkonnast.

Õfimesel tuleliinil.

Oleme peale lühitseajalise puhkuse juba jälle ligi nädalat paari selles „hirmutawas“ kohas.

Rodumaalastele — (tean seda sellest ajast, kui ise veel seal wabana wiibisin) tähendab tuleliin midagi hirmsat, milles olejaid alati kahetjatse ja kadunuteks peetakse. Siin aga on lood ja laulud hoopis teised. Ei tundu tuleliin meile sugugi hirmsamana kui muugi koht sõjaväljal, olgu siis ehk, et siin õõseti rahuliseft magamisest juttugi ei ole, waid walmel peab olema, ja tihti ka waenlasega piisefi arweid õiendama. Muudu on aga tulepiirkond itkagi tulepiirkond, olgu siin ehk eemal, ja sagedaste küllalt tuleb ette, et kütid liinilt lahkuda ei taha, waid siin lõbusamaks peawad seista, kui referwis.

Raitsekraawid on sügawad ja kuiwad, ei puudu ka tarwiline arw sooje muld-onnisi — raud-ahjudega — kus wabal ajal sõendada ja puhata wõib. Ka kaitseloopad ei puudu üheski kraawis, kus juhtuwa pommitamise korral warju wõid leida. Wiimased on niitõrd kindlaste ehitatud, et neid küllud ega kerge suurtüki pommid ei purusta.

Sarilikult pödrawad aga kütid kerge pommitamise peale wähe tähelepanemist. Oibafse nendega juba harjunud ja ainult loomusunniliselt kumardatakse wähe pead, kui nad kange õhusurumisega liginewad, mööda ehk üle lendawad. Sarilikult trehwarawad jaksad harwa ja, kuigi seda wähest juhtub, siis pakuwad kitsad, lõwerad, sügawad kraawid — küllalt warju, ega lasse küdub mingit kahju teha, niifama wähe hoolitakse käsi-ehk pommitildujate pommidest. Need tulewad ka nii waitseft, et nende eest hoida end ei teagi — on aga ka wäike lõhkejõuga, nii et isna harwa kahju suudawad teha. Üks korra kraawi kaldal paksus heinas küllili, kui korraga sarnane elutas minu kõrwal lõhkes. Ehmatas niitõrd oma ootamatausega, et teist sarnast sinna enam ootama ei jäänud — aga ei muud ka ühtegi.

Ainult õhumiinisi kardetakse ja jootstakse nende eest peitu, mis ka hästi võimalik on, sest oma suure iselaadilise suminaga pödrawad nad enese peale koge tähelepanemist; peale selle on nende lend pikaldane, looklew ja päewal oma hiiglasuurusega, pimedas aga fätendawa tulesabaga koge nähtaw kuhu lendab — aega ja võimalust peitujooksimiseks küll. Nende lõhkejõud on aga ka hirmus. Terve maapind wäriseb lõhkemisel ja terafe-, malmiküllud, kiwid ja muld katawad päike. Ohulaenetamine ja surumine on hirmus

Raslemadki suurtüki pommid ei ole nii hirmsa lõhkejõuga ja üleüldse oli siin wiimaste tarwitamist wähe. Sarilikult lajewad jaksad siin kerge suurtükidest, nii et meil harilikult 6-tollilistega tegemist on, kuna ka gaasipommi harwa saame.

Üleüldse oleme wiimasel ajal waitusega harjunud. Sakjad hoiawad nähtawaste hoolega igasuguse kokkupõrkamise eest. Meie julged luurajad toowad sagedaste kui mitte

just alati wangist, siis ometi kindlaid teateid nende tegevuseft kaasa nii et meie ootamatauste eest alati kaitstud oleme, kuna meie wastafed sellepõolest kunagi julgelt hingata ei saa.

On praegu sügis omas täies õuduses, wihm, muda, külm, pilkane pimedus, mis ennast ifearanis sõjaväljal tunda peaks andma. Ei tea wälja-õja kohta midagi belda, sest ei ole seal sügiset mööda saanud, kuid meil siin kindlustatud liinidel pödrab kütt ka looduse katsumiste peale wähe tähelepanemist, — oleme nendegi eest kaitstud ja ainult kaitudel ehk sekretis olles tunneme looduseagade käiku.

Oleme ajajookul wersta 30 wõi rohkem mööda liini pahemalepoole nihkunud, kuid igalpool puutub hea korraldus meiepoolsetel liinidel filma, niifama on ka tegewas mõlemilpool pea ühesugune, nii kui see kindlustatud liinidel harilik.

Magine ma annab hea võimaluse toitube ja tarbeainete ligiweots, nii et raskusi pole nende saamisega. Ka ligidane (umbes 15 wersta) liin ja raudtee aitawad selleks rohkestes kaasa, et millegist puudust ei tunta, ja nii elame isna mureta ehk lõbusas meeleolus — kindlas teadmises, et aeg enam pill ei ole, kus waenlase wõim täieste murtud on ja meie wõidurikkalt rahupäewi wõime pihitjeda, unustades kõiki raskusi, mõrudusi, mis sõda nii mõnelegi on walmistanud.

Kõigile kodumaalastele kõite head soowides, kõiki tuntuid terwitades
Janitar G. Bruel.

Geal, kus ainult sõjariistadel hääleõigus on.

Wootele Mesikäpp.

LXXIX.

Ma kuulsin ühe möödasõitwa kasata käest, et õõfel K. diwisjon pahemale poole oli pödranud ja sinna poole seadfin ka mina oma sammud. Sadas wihma. Tee oli märg ja mudane. Umbes paaritunnilise sammumise jäwale jõudfin N. küllasse, kuhu wihmawarju jäin. Siin puutusin ma oma polgu staabi dentfikutega kokku, kes mulle marsruuti andsid, misüle ma õnnelik olin.

Et mul kõhutühjus tusta hakkas tegema, kogufin austerlaste suhkarisi. Leidsin ühest kapinurgast tühja soolatoofi, panin suhkarid sellesse ja kallasin wett peale, et nad pehmeds liguneks. Wõtsin kartulaid ja keetsin neid. Mul oli umbes poolnaela suifetatud ribi kaasas, mida ühe austerlaste, ohwitseri dentfiku, kotist neid tagaajades wõtsin. Selle keetsin ühes kartulitega ning sain tubli kõhutäie.

Wähepeal oli wihmasadu peenemats jäänud ja ma astufin jällegi teele. Pödrasin sammud suurema olewiku M. poole. See alewit oli pommitamise läbi õige tubliste kannatanud. — Mitmed majad ja ka tore kirik osalt purustatud. Ka praegu saadab waenlane siia aeg-ajalt saadetusi. Elanikka näha ei ole. Wõib ainult sõjawäge näha.

Siit edasi sammusin läbi suurema küla M., millest aga ainult aherwarred järel on, millede wahel karikakrad, metsmoonid, mururohi, ohakad ja taltjad kuni rinnuni ulatawad. Jätin weel seljataha C. küla, kus ainult toce westwesti purustatud on. Puhtasin jalgu weidi M. ja S. külaões ning astusin siis D. tulewat siledat kiwiteed mööda jõudfakt edasi.

Wiimati õhtul, kui päike juba metsa taha wajus ja mul kuni wiis wersta weel Austria piirini astuda jäi, leidisin polgu „G. D.“ kolonnis. Siitagi strutas waenlane hrapnellist. — Hommikul, kui teele astusin, arwasin, et polk nüüd mõneks päewaks puhtusele ajub, kuid lugu oli ümberpööratud. Õhtu oma komandot, kuid ei leidnud. Wiimati ühtesin telefonistidega, kes staabi juure läksid. Sammusin nendega ühes umbes kuus wersta. Ra nemad ei leidnud staabi . . . Et ma päewa jookul umbes kolmkümmendwiis wersta ära olin sammunud, tundsin enese puruwästnud olewat ja otustasin küllasse, kust läbi läksime, õõseks jääda. Minu arwamise järele ei wõinud staab siit mitte wäga kaugel enam olla, sest tulelin oli lähedal, wist mitte kaugemal, kui wersta poolteist. Raketid paistiswad õige lähedal. Küllas oli hulk majasi purustatud. Ra oli tshumadanide aukusi paljudes kohtades näha.

Puhtasin kusagil kuuri all, kus ma siinsamas puhtawat härja wõi lehma omale padjats ja wahete-wahel ka piha-sojendajaks tarwitasin, sest ilm oli wihmane ja wilu ning mina läbimärg ja sinelita.

6. juuli. Hommikul kell kaheksa ajal ostsin pererahwa kääst, kellele teadmata ma aende juures õõlorteris olin, pooleliitrit hapu piima ja tüki leiba, sõin kõhu täis ja asusin polku otstima, peale selle, kui teada olin saanud, kuhu poole X. divisjon oli pööranud.

LXXX.

Wiimati kella üheteistkümmene ajal leidisin polgu umbes kuus wersta tähendatud kohta eemal, kus õõd olin, suurepäralise tamme, õuna-, kirspuu ja kasemetja all. Siin kuulsin, et minu ranits pesu ja muu kraamiga kaduma oli läinud, — sinel, jumal teab kuhu rännanud. Pidin kõige sellega leppima. — Waewalt suutsin ma piiksi roostest ja prahist puhtaks teha ning ära õlitada, kui käst anti walmis olla. Ei olnud nüüd enam mahti tee ega kartuliteetmiste peale mõelda, misugune kawatjus meil Meigas'ega küll oli. Ahmasin tüki leiba kätte, pistin paar tükki juhkurt tasku ning astusime teele. Seise wwoodu wwoodna pistis mulle eilase postiga tulnud kirjad pihku. Üks nendest oli tuttawa kääst Wana Peterhofist, teine ajakirja „Ogonjoki“ toimetusest, kuhu ma hiljuti weidi kaastööd ja mõned üleswõtted saatsin.

Meie polguist oli neljas bataljon tulelinil suurema küla juures S. jõe kaldal, kuna waenlane sealpool kaldal asus. Meid kätti järel katjuda, kas kijas soo jõe kaldal läbikäidaw on wõi mitte, misugune jõgi on ja — kas waenlane oma kaewitutes ajub, wõi mitte.

Sahtusime oma kaewikutest ja asusime läbikäigu kaewitusse, kust ettepoole, äsna soo kaldale, liikusime, warjatuna waenlase eest. Seisame umbes kolm silda soo pinnast kõrgemal waenlase endistes kaewitutes ja filmame sealpool jõge, meist umbes kolmsada sammu eemalseiswaid, waenlase kaewituid, mis niisamuti kõrgel soo rannal madunewad. Jõgusugune liikumine soos ja jõe kaldal on neil, kui ka meil, kui peopesal näha. Waenlase kaewitutes on kõit, kui furnud. Meie suurükkid saadawad sinna kui eluta kõrbesse oma laenguid.

Meie wõits kindlad olla, et waenlane oma kaewitud maha on jätanud ja põgenenud, kuid neljanda bataljoni mehed kinnitawad, et neile sealt wast hiljuti kuulisi on saadetud. Pidime ettevaatlikud olema.

Keerasime omale kaewikus weel mahorkajupid näkku ja inemine need ära, ja nüüd — meie olime wiefesi — pidi alamohwitser liisku tõmmama, kes meist kõige esimene on kaewikust wälja kargama ja soosse jooksma. Ma ei wõi öelda, et ma komandos kõige julgem oleks, kuid ilka olin ma noortele eeskujuks. Ra seetord ei ootanud liisu tõmbamist, hüppas kaewikust wälja, sibasin mäest alla ja olingi soos,

kus wesi ja muda põlwini ulatas. Üksitud kuulid inifesid õhus, ma lasstin kõhuli wette, kus mind pill soorohi warjas. Ühes kohas, äsna jõe kaldal, oli wähe tugewam pind ja sinna jäin seisatama. Beagi jõudsid sira, minu kõrwale, ka teised. — Ei tea, kas oli waenlase see koht teada, wõi näitas soorohu liikumine, kuhu meie pugefime, kuid ta hakkas sira kuulisi saatma.

Korraga tundsin ma tuima wala pahemas põlwes, kui oleks keegi kaifaga mulle tubli hoobi põlwekehra pihtaanud. — Waatan, piiksid lõhti, nõrgub weri . . . Tahtmata hõikan ma seltsimeestele:

„Di! Kurat wõtku! Ma sain juba matsu kätte!“
Seltsimehed —

Katjun jalga liigutada, wõin — tähendab, luu ja sooned on terwed. Olen haawatud ainult ülemise põlwekihme lihase. Wõtan piiksi ja nüüd leian, et tema minu päästja oli. — Piiksil on raua küljes tubli märk, kuna rauda tatted puuofa purustatud on. Tähendab, piiks wõttis kuuli esimese jõu wastu ja wast siit kargas ta põlwe. Lugu oleks halb olnud, kui kuul otsejoont põlwe pihta oleks tulnud.

Roomafin kõhuli mudas ja wees supeldes kuni kingu jalani. Kuigi waenlane teel mind warjawasse rohuse kuulisi saatis, ei puutunud neist õnnets ükski minusse . . . Siin kingu jalal oli wäike õnnestik, kui oleks siit aastate eest kända juuritud. Ma pugefin sinna õnnestiku, kuhu lamama jäin.

Beagi puges minu kõrwale ka seltsimees Muchitow, kes — nagu ma nägin, ennast kõhe kingule, kaewikusse jooku wastu ette walmistas. Ma käsitsin teda weidi oodata, sest praegu peab waenlane seda kohta terawalt filmas. Kintu mööda üles jostka on aga wähemalt wiiskümmend sammu, ja see oleks liiga riskeeriw päise-päewa ajal. Ta ei pannud aga minu nõuandmist tähele, waid ruttas kintu mööda üles. Waenlane saatis temale wiis wõi kuus kuuli järele ja ma kuulsin, et ta, kaewikusse hüpatas, seal oigama hakkas. Tähendab, et mõni kuul märki läts ja ta haawatud sai.

Üks teise järele pugefid ka teised seltsimehed sira nõgus-tikku minu kõrwale ja ruttasid hiljem kintu mööda õnnelikult kaewikusse. Kuigi waenlane ta neile kuulisi järele saatis, ei läinud need märki.

Wiimati jäin ma üstinda sira lamama — mudane ja läbimärg. Wõis umbes kell ühe aeg lõunal olla, kui kaewikus kõit waitfeks jäi. Seltsimehed lahtusid sealt. Ja mis olekski nemad minu päästmiseks teha wõinud. — Mul ei jäänud teist teed wälida, kui pidin widewikku ootama. Oma wäga jalaga oli mul päewawalgel kintu mööda üles komberdamine wõimata.

Põrgu-igawalt wenisid tunnid mööda. Ilm oli jaha ja wihma jadas kogu aeg. Murupinnale tekkisid ojakeseid, kuna nad mäekallakut mööda mind warjawase nõgus-tikku koonefid ning siin mõne tolli sügawuseks loiguts muutusid. Ma lamasin käsi-põõsatile, et nägu weeloiugist kõrgemal hoida. Saawatud põlw ja muu kehaosa olid aga wees.

Oli wihm üle, sahistas tuul minu kõhal kaswawate akaatsiate ja tamme õkstel õhtralt suuri, jämedaid, jahedaid pisaraid kaela. Ma lõdifesin külma pära, ei olnud mul ei palatit ega ka sinelit kaasas. Araminemise peale ei wõinud aga mõelda, sest waenlane saatis sagedaste mind warjawa kiinka pihta kuulisi.

Ulgas suurükkitule wahetus. Üks waenlase neljatolliline tshumadan kullus umbes kolmkümmend sammu minust eemale maha ja hakkes hirmsa jõuga. Lõhkejõud oli nii tugew, et ta mind esmalt õhtu tõstis ja siis uueste maha paistas, filmade ees läts kõit mustaks. Mind paifati muda ja prahiga üle. Killud lendasid surisesdes ja wingudes minu ümber. Õnnets tegid nad kõit üslelennu.

Wiimati, umbes kell kuue ajal õhtul, kui juba mitu tundi seal olin wettinud ja lõdisenud, muutus minu seisuford wälkannatamataks . . . haaw walutas, sellejuure telkis weel hambawalu. Wihma hakkas kui pangeft tallama. Maruhoog müriwes metjas, paenutas looka lastesi ja murdis tammedelt offi maha. Meie suurükkide saadetused tustisid waenlase kaewikute ümber maad. Waenlase bataveid wai-

lõid jällegi, wõi wastasid harwa mõne ükku pauguga. Et dige jäme wiim sadas, arwasin ma, et waenlane mind nüüd nii wäga ei waritse ja — on saatus mulle oaks määratud siin surma saada, siis ma ka selle eest ei pääse, kuigi ööd ootaksin.

Kiirelt, kui wõisin, komberdasin ma mäelalakat mööda üles, wistasin püüsi eeli ja hüppasin ise järel kaewitusele. Kuigi põlw langeste walutas, tulsus siida siiski heameele pärast kuuldawalt. — Kui ma kaewituse hüppasin, kuunusid mõned kuulid minu pea kohal. Need olid minule adreseeeritud, kuid nad jäid hiljaks ning ei sattunud märki.

Püüsin põlwewalu peale waatamata, püüsi najale toetades, staabi poole. Teel pesin loigus käed ja näo mudast puhtaks. — Kõigil oli staabi juures meel hea, kui mind omal jalal ilmuma nägid. Noorem arst, Dr. Kalkuntsew, mähtis minu haawa uueste kinni peale selle, kui ta puhtaks oli pestud ja joodiga määratud. Andis mulle kuuma teed ja punshi. Nüüd asusin tule äärde oma riideid kuivatama. Siin wõerustasid mind kirjutajad ja päewapiltnik ning topograaf paberossidega.

Peagi kanti ka seltsimees Muhitow kohale. Temale oli kuul seljatagant siise tunginud, siitkonda riivanud ja eest wälja lennanud. Ta on rasteke haawatud ja elulootust wähe. Sõja algusest peale oli ta meie komandos hobusemeheks, kes wanatil pommiisi ning meie ranitsaid wedas, ja tulekiinile kunagi nii lähedal ei olnud, et püüsi kuul teda olets riivanud. Siljuti käis ta aga kogu puhtusel ja sealt tagastulles jättis ta kutsari kohused, et omale auraha wõi risti teenida. Raske, oi, kui raske on aga *wäljal* neid saada!

(Järgneb.)

Siin asub surm . . .

Laewas nutab . . .

Pikkade wiimade all ligunedes on maapind nagu pehme rabats muutunud, millesse jalad põlwedeni siise wajuwad. Midagi ei ole näha enam, mis harilikku seisukorra farnane olets.

Wähehawal hakkawad iseäralikud warjud üle wäljade libisema, mida kustuma pääse wiimane paistus wõimsalt suwendab: heledad tulekesed tantsiwad nagu wilkuwad tondilmatelised, lähemat ümbrust walguistades.

Kurblik paiste helgib ka katuste ja müüride sakilistel serwadel ja ümberringi wedelew risu läigib niiskustel.

Kogu küla on ära põgenenud; igalpool seisawad üfjed pärani, kus kallal nüüd tuul oma jõudu proovib.

Küla ise on nagu määratu luukere, mille küljes weel mõned lihajäänused ripuwad. Wähesed kiwid, mis teineteise peale seisma jäänud, omandawad wäljarebitud lihakiilide kuju. Siin ja seal tõusewad katuste sarikad hallide pilwede poole. Hoonete eesseinad on kuulidest läbi puuritud; mahapudenenud krohwi ja mulla wahelt paistawad terawad kiwiseinad nagu maharaiutud liikmete oisjad wälja. Igasuguse prahti ja puru kuhjad lamawad segamine maas. Pilt wiim on suitfenud ja wettinud aampalgid ja sarikad tumedalt hehkiva läikewraga katnud. Nende waremete kogu pilt sünnitab muinasjutulisi kujusi, mis aigutades udusesse widewikku wahiwad.

Surmawaitus asub siin tühjade ja purustatud elumajade wahel. Siit asub ta ka ümberlaudu põldudele ja nurmedele ning annab aimata — siin asub surm . . .

See on kurblik pilt wäitjelt Armenia uinuwast pesafesest. Harilikul ajal audus muidugi waitne rahu üle selle uinawa külake. Kuid nüüd on nagu maawarjemine siit üle käinud ja oma kohutawad jäljed siia maha jätanud. Zmapelgaw rahu on siin üleüldiselt segaduseks muutunud.

Mõni päew tagasi on siit mehed, naised ja lapsed põgenenud, mägedesse — pimedale tulewikule wastu. Järelejätmata olid granadid kõwewates lookades külasse lendanud. Igasugu puru, prahti ja müüriosafti metsiku ragisemisega

oli rahena maha sadanud. Nagu pitsipilw oli äkitselt küla üle weerenud. Shrapnellid olid hirmjat häwitustööd teinud. Ja elanikud — nad olid üksteise järele kinnistes ribades, nagu kurgedepartved sügijel, oma warandust maha jättes, mägedesse läinud.

Nüüd on jälle surmawaitus siia ajunud. Sõjawäed on siit waenlasele järele tormates mööda marssinud ja nüüd on ainult jalawäe raskete saabaste jälgesi siit weel leida.

Minuski inimesehing ei näita end nüüd selles saladuslikus külas, sest ta on üfki ja nagu teistest maha jäetud, teelt kõrwal, sügawas orus. Sügijene tuul peksab ainult riideräbalaid wihma käes ja üfjed kinnuwad nagu nuttes hingede peal. Ja laastatud toad wahiwad kui rööwitud hauad tühjusesse, mis aimata annab — siin asub surm . . .

W. Jürisjõn.

Kautafia sõjawäljal 25. sept. 1916 a.

Wali peremees.

„Müller! Miks te kohe ei tule, kui ma teid hiiian?“
„Palun wabandada, herra peremees; minu jalad surid ära!“

„Wõ-ii niiti — on siis minu kontor mõni suremise paik, — miisi? Aru saite?“
-Im.

See nõu.

Juku on meie wanem poeg, kuue aastane ja dige armas jõmsikas.

Kui ta kahe nädala eest jälle wäitje wennatse sai, ütles ta mulle dige tõffelt ja etteheitwalt:

„Kuule, isa, nii see enam ei lähe. Just igakord, kui sa emaga jälle kuue juures wäitset wenda käid toomas, lased ja teda ennaft ära külmetada, ja siis on ta tallajärele haige maas. Ets wõta siis ometi sulase Liisu kaasa!“
-Im.

Säda.

R ä i t e j u h t (teatrifaali pilku heites): „On aga lugu! Esimesed platfid on alles purutühjad — ja juba esimeses waatuses lähed meil tingimata torukübarat waja!“
-Im.

Koguni wastuoksa.

„Minu mees tahtis waremalt itka automobili osta, kuna minule töld rohkem meeldis.“

„Ja mis te siis lõpuks saite?“
„Papsewantri . . .“
-Im.

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

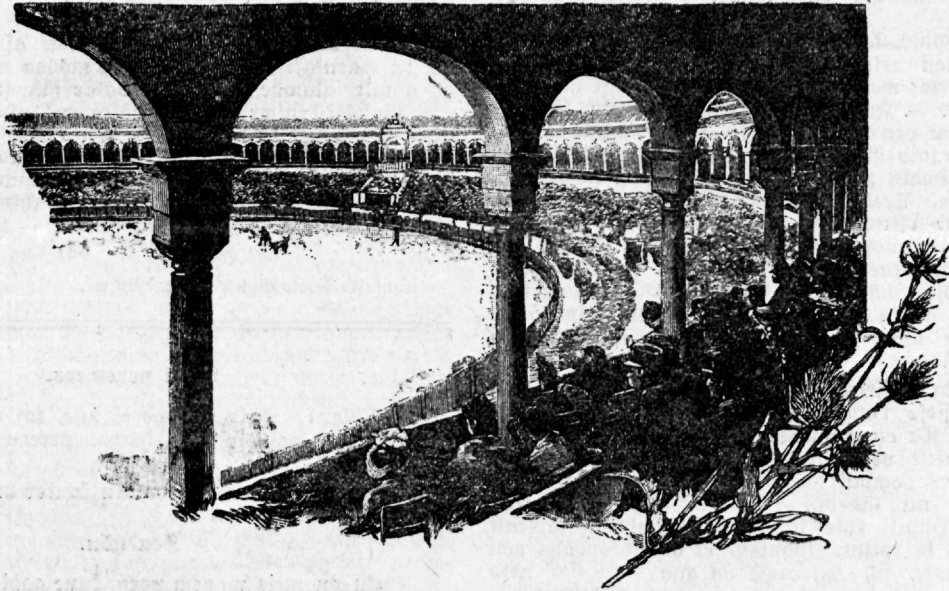
Tellimise hind kättesaamisega aastas 5 r. 50 l., 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toimetustest ise ära wites: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäew. Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetus ja tallitus:

Tallinnas, Harju ja Riiuüli nullitsa nurgal nr. 46/15, „Le buje“ raamatukaupluses.

Meie Matsi järgmine (120.) sõjanummer ilmub 3. detsembril.

Härjawiitlus.

Pealtwaatajate istekohad arena ümber.

Rõdijugu waatemängusi armastawad kirdliselt hispanlased, kõige armsam nende feast on aga — härjawiitlus. Hispanlane, mees või naine, ja kui wana tahes, on walmis kõite ohwerdama, et aga härjawiitlust waatama pääseks. Paljud panewad oma asjad panti või müüwad odawa hinnaga maha ja on mitu päewa söömata, et aga tsirkusesse härjawiitlust waatama saaks minna. Juba nädal eht paar enne härjawiitlust kuulutawad suured wärwiliised müüriülehed, et see ja see kuulus torreador eht torrero härjawiitlusest osa wõtab, et nii ja nii palju härgi arenale lastakse. Sellele järgnewad pikadoride, matadoride, banderillieride nimed. Esimesed on ratsaniidud piigiga, teised need, kes härja mõgaga sumatwad, ja kolmandad on need, kes härjale kirjude lindikestega kaunistatud terawaid, otastega nooli selga pilluwad.

Rõdige uhtemad härjawiitlused peetakse Madridis, Seviljes ja Barselonas ära. Nendesse tsirkustesse mahub kuni 2000 pealtwaatajat. Pealtwaatajad on uhtes riides, nagu pidu peal kunagi. Waatemängu oodates peawad nad endid kaunis wabalt ülewäl. Igalpool kuulub walju kõnelemine ja naer; apelsiniwoored lendawad otse arenale, s. o. ümar-

gusele liiwaplatstile kesi tsirkust, kus härjawiitlust peetakse; arena ümber on pealtwaatajate istekohad, trepitiidid üksteisest itla kõrgemal. Simonadi ja puuwilja müüjad käiwad pealtwaatajate ridade wahelt läbi, oma kaupade pakkudes, poisid pafuwad kilgates eestawasi, müüwad lehwituid ja lillesid. Seal tõuseb aga härjawiitluse korraldaja oma loo-
 sses püsti, ja kõiit jääb wait. Ta wistab arena peale selle ruumi wõtme, kus härgi kinni peetakse. Kostab muusik, arena wärawad lähewad lahti ja sisse astuwad toredad torreadorid, lühikestes atlaspüstites, sukad ja kingad särawate pannalibega ehitud, kullaga ja hõbedaga tititud lühikestes jalkides (niiugune jalk matjab mõnikord paartuhat rubla ja rohkem); peas on neil mustad sammetmütsid, suur punane rätik hooletult üle öla wifatud ja, mõet käes. Nende järele tulewad, ratsa wiletjate hobuste selgas, pikadorid piigiga, milledega nad härja torrima peawad, et teda wihale ajada. On kõiit härjawiitlusest osawõtjad arenasse jõudnud, lastakse härj wälja, teda seni taua kinni hoitud, õritatud ja piinatud, et ta hästi marulijeks läheks. Wiimaks ometi wabadusesse pääsedes, jookseb härj, pea maas, kui pöörane mööda arenat ringi. Wist ei saa ta ejiotja millegist muust aru, kui tunneb ainult suurt rõemu oma wabadusest. Kuid seal lalgawad tema juure banderillierid ja wirutawad oma terawad nooled tema sisse, kuhu aga juhtub. Härj hakkab wihafeks saama ja tormab ühe peale torreadoridest, kes aga, teda punase rätikuga õritades, osawalt eest ära põikab ja härja liitumata oma hobusekronide selgas istuwate pikadoride peale juhib. Wihane härj tormab, pea maas, hobuse peale, kuid pikador wirutab tale piigiga kaela. Härj taganeb ja tormab uueste teda punaste

Pikadorid ratsutawad arenale.

rätikutega õritavate torreadoride kallale, kes ta teise pitadori poole juhitavad. Sel korral läheb härjal õnnets hobusel sarwi kõhu alla lüüa. Lõhkisest kõhust langewad sooled wälja ja lohisewad mööda maad, kuid pitador sunnib waesi looma ifka weel härja peale minema. Hobune lomistab iseoma siifetonna otsa, warišeb kõigest kehast ja ootab, mil uus hoop härja poolt tema piina surmaga lõpetab. Kuid kuni hobuses weel wähegi elusädet on, pekstakse ja piinatäse teda igatepidi, et ta iseoma jdul weel arenalt ära komberdaks ja härjawõitluse ohwite jaoks määratud kohal kärwaks. Publikum plaksutab terve selle aja kaja, kord pitadorile, kes oma piigiga õjawalt härja tabanud, sealtjamašt härjale, kui see hobust hästi sarwedega rapjab. Härja üle, kes küllalt ägedalt inimeste ja hobuste kallale ei torma

Matadori mäng härjaga.

Wihane härg saab esimesed banderilled.

eht awal arenale ilmub, hiritawad pealtwaatajad, teda õdimuõnadega üle puistades. Ka pitadorid langewad tihti oma liigjulguše ohwits, saawad surma wõi jääwad eluajaks wigaseks. On härg mitu pitadori ümber wišanud, mitu hobust surmanud, siis kihutab ta nagu marutõbine mööda arenat ringi. Nišugusel puhul ei julge torreadorid teda enam õrritada, waid püüawad ainult tema sarwede eest ära põigata. Omas meeletus wišas trambib härg surnud hobuste otšas ja tõstab neid sarwede otša. Wida rohlem härg hobuseid surmanud, mida rohlem ta inimesi wigastanud, jeda suuremaks kaswab pealtwaatajate waimustus ja walje-

Härg wõitis.

maks käteplagin. Siis wišatakse härjale kaela siše mitu terawat banderillet ja nagu pöörane tuislab härg mööda arenat. Üksteise järele wirutawad banderillierid temale ifka rohlem banderillesi tema kehäše; meeletu walu pärast tormab härg ebašt, oma piinajaid taga ajades. Ei ole aga härg wahwa ja jookšeb nende eest ära, siis kostawad pealtwaatajate seast hüüded: „tulb! tulb!“ See tähendab publikumi nõudmišt, härja tulega õrritada. Siis wirutatakse härja siše põlewa taelaga ümber mähitud banderilled. Härg wäherdab, lõwerdab, kargab walu pärast ilmatu kaugele; publikum naerab ja plaksutab marulisešt kaja. On härja wiša wiimäse kraadini tõusnud, astub arenale matador eht p r i m a e s p a d a (esimene mõel), — nõnda nimetatakse neid, kes härjaga kahewõitlusesse astuwad ja teda surma-

wad. Matador on särwas, kallis riides, tore mantel õladel, pahemas käes on tal punane rätik, paremas — mõel. Ta kumardab publikumi poole ja sammub siis otše härjale wastu. See on kõige huwitawam minut. Publikum peab etendust hinge kinni pidades filmas. Matadori nähes, jookšeb härg otše tema peale. Külmawerelisešt wistab matador

Wäšunud härja õrritatakse uueste.

mantli õladelt ja läheb härjale wastu, hoop wälja rehkenbades. Härjawõitluse määruste järele ei tohi ta härja se-dasi haawata, kuidas aga juhtub, waid ta peab mõdegaga tingimata ülewalt alla pistma, otše kaela, sinna, kust jelgvoog algab. Piikamisi ja ettewaatlikult lähineb härg matadorile. Nišud lõõb see äkki tema ees punäse rätiku lahti.

Kriitikalit filmapilt.

See õrritab härja ja ta kargab mehe kallale, kuid see põitab õjawalt eest ära. Mäng wältab seni edasi, kuni härg matadoril nii ligidal on, et see mõdegaga parajaste sihtida wõib. Sel filmapilgul, kui härg pea alla lasseb, et matadori

farwede otja wõtta, tortab wiimane temale oma mõega ofawa liigutujega kaela fisse. Ja selfamal filmapilgul nõtkuwad härja jalad, ta langeb kui mahaniidetud. Seda nimetatatse ofawats hoobiks. Igaltpoolt kostawad waimustusehüübed ja käteplagin matadorile. Naisterahwad pilluwad temale killefi. Üksteiste sammub ta arena äärt mõõda ringi ja tänab publikumi.

Sel ajal, kui matador ringi käies publikumi tänab, jooksewad arenale neli sulgede, tuttide, kellade ja lintibega ehitud hobust wõi hohueeslit. Konksud, mis neil riištade külles, löödatse härja taha ja ta lohistatatse wälja. Pealtwaatajad woolawad uulitsale, härjawõitlejate wäljatulekut ootama. Kõigepealt ilmuvad pikadorid, kuid enam mitte ktronide, waid uhtete hobuste jelgas, nende järele sõidawad

lahtistes lõdades matadorid ja banderillierid. Rahwas terwitab neid tormikult ja plakjutab käja, otsetui oleksid nad wäekilemad, kes waenlase üle wõidu saanud.

Paremad matadorid, kes juba kuulsust wõitnud, saawad hüglasuurt taju ja on hästi rikkad. Kõik härjawõitlejad panewad oma elu kaalu peale ja loomulik surm on neile haruldajeks asjaks.

Peale Hispania peetatse härjawõitlusi peasajalikul weel Portugalias ja Mehilos. Portugalias ei ole härjawõitlused nii meeliskud ja werised. Härgi ei surmata, ja et nad hobustele ja inimestele wiga ei teeks, kinnitatatse neile farwede otja korgimunad. Pikadorid ei ole seal siis ka mitte ktronide, waid toredate ratsahobuste jelgas ja terwe härjawõitlus kannab rohkem ofawuse wõistluse laadi.

Särjad aetatse talli.

Seda ja teist sõjapäewilt.

Uru saama hakkawad.

„Mis ütlete teie Austria peaministri krahw Stürgki tapmise kohta sotsialisti Adleri poolt?“

„Kui mul inimesena wäga kahju on Adlerist, sest et ta armatawaste surma mõistetatse, siiski pean tema teo, nagu igasuguse wägiwalla teo, olgugi selle põhjusels ei tea kui tõrge aated, hukka mõistma.“

„Noh, see on ühest poolt, kuid teiselt poolt, kas teie ei näe selles sündmuses enam-wähem selget tundemärki Austria praegusest sisemisest seisukorrast?“

„Muidugi näen. Austerlased on tingimata arusaama hakanud . . . See, et nende wägi liiua saab, on nendes rahwaliku uhtuse elule äratanud, ja nähtawaste ütlewad nad enestele nõnda: „Mis, pagan, see õige tähendab, et meid wõerad pekkawad?“ Aeg juba parem meil enestel üks-teist häwitama hakata!“ Noh, waat, ja hakkasidki . . .“

Rindel tundemärk.

Ujalehtedes püüawad mõned isandad suure liikafuwõtjate pealt süüid ära weeretada, lõendades, et toiduainete puuduses talupojad süüidlastel on, mitte ülesostjad.

„Talupojad ei ole mitte ainult rikkaks läinud,“ seletawad nad, „ja ei too sellepärast enam piima, liha, wõid, mune jne. müügil, waid nad on ise ka nagu suured faksjad sõõma hakanud.“

Kas talupojad tõeste herrastewiisi sõõma on hakanud, ei tea meie.

Püksid kaardi järele.

„Berlinist teatatatse, et seal riiete asjus kange kottuhoidmine fisse on seatud. Wiimaste määruste järele wõib riideid (leita, püksa jne.) ainult iseäraliste kaartide järele saada. Kes omale uued püksid wõi kuu tahab saada, peab ametiwõimudele äranäitama, et tal tõeste neid libedaste waja on.“

Ülesanne: Fritzul oli kaks paari püksa; üks paar rek-wireeriti sõjawajadusteks, teise paari kistus naabrikoeer lõhki.

Küsitakse, kui kaua peab Fritz pükseta luitama, enne kui oma pükste „wajaduse“ selgets saab teha, kaardi saab ja siis püksifabas seisab?

Amerika ameriklastele.

Ameriklased on iseäralise abinõu illes leidnud, mis wõeraid takistab neid piilumast ja kuulatamast, kui nad restorani erakabinettis istuwad.

Põrandalauad wäljaspool kabinetit uft on nimelt nõnda seatud, et kui keegi sinna peale astub, siis iseäralise aparati abil kabinetis kõhe tulule ära kustub ja sees istujad sellest märkawad, et kutsumata kõrwad ja filmad neid on luuramas. Amerika — ameriklastele.

Sõõgimaja arwe.

Ühe Tallina sõõgimaja arwe:

Klaas kohwi	65 kop.
2 kooki	40 kop.
Wõileib juustuga	50 kop.
2 muna	1 rub. — kop.
1 pudel kvasfi	12 rub. — kop.

Kokku 14 rub. 55 kop.

Ennemalt ei maksnud see terve sõõgimaja oma pere-
mehega kokku nii palju.

Lehmad, kes wiina lüpsawad.

Olete kord lehma näinud, kes piima asemel wiina annaks? Wõin mis peale tahes kihla wedada, et teil seda unenägudesti ette pole tulnud, kui teieka ei tea kui suur marujoodid olete.

Süski, wabandage, ühest niifugusest lehmas olete wist kuulnud. See oli seal Nehatu pool serwas, kus rahwas luuawabriku ätleb olewat, ja pärast selgus, et see lehm ei olnudki.

Äi oli sihuke. Ühel ilusal wõi halwal hommikul olid linna terwishoiu ametnikud üsna wana Lasnamäe ligidal Narwa maanteel. Walwasid piimamehi, et neil enne piim läbi proowida, kui nad linna jõuawad.

Mitmel piimamehel olid juba piimanõud läbi waadatud, kui eemalt weel üks naisterahwas teed mööda lähines, piimanõud wantri peal. Piima rewideerijaid nähes tahtis ta aga tagasi pöörata.

Jooški järele, peeti finni, pisteti kraad piimanõusse. Kõik olid kindlad, et piim üsna lahja on, sest ega wedaja muidu poleks tahtnud põgeneda.

Seal . . . rewident rebib kraadi wälja . . . 95 kraadi!

Ultrammus piim! Kas wõi põllumeeste näitusele kohel

Pärast aga, nagu juba tähendasin, selgus, et see piim mitte lehmanõust polnud tulnud, waid keegi nupumees oli omale just luuawabriku kõrwal koduse wiinawabriku üles löönud ja ajas kolme priimuse peal piiritust, seda salaja piimanõude sees linna oma „kunnidele“ saates.

Nüüd aga jutustan teile, kudas mul lehm ifka päris tõeste wiina andis. Eigemale kuu aega. Põjarad tulewad filma, kui selle õndjuse peale mõtlen.

Kuulake, kudas ma niifuguse imearmsa looma sain.

See oli Nihkkipäewa ajal, kui ma weel korrats Nõmmele waatama sõitsin, kudas minu juwemajaga lugu on. Selgus, et kõik korras on, wäljaarwatud wäike õnnetus: kojanaine pidas lehma, minu laut oli aga wäga wana ja üks oja katust oli fisse langenud, lehma otse tagumistest jalgadest tabades.

„Teda peab arstima!“ ütlesin ma kojanaisele, lehma waadates.

„Tea küll, aga millega ja parandab. Wiina kompres-
sid peaks peale panema, aga kust ja nüüd wiina saad. Ja kui saadki, 20 rubla pooltoopi piiritust, lehm pole seda wäärtki. Parema juba lihunikule müüa, rublat nelikümmend ifka annab!“

Siin tähtas mul hea mõte peas.

„Müü mulle,“ ütlesin ma. „Ma linnas arstin wälja, pealegi on mul ruumi: minu mõlemad hobused lätsid sõtta, tall seisab tühi.“

„Mis siis, ofte.“

Battusin, nagu ta ise ütelnud, nelikümmend rubla. Ei olnud teine ka praegustegi kõrgete lihahindade juures suurt rohkem wäärt.

Leppisime fiski wüekümne rubla peale kokku, palkasin hobusemehe, laadisime haige wantrisse, katstime pealt robus-
kitega ja wõime õhtul linna.

Raine tegi suured filmad, minu kaubast kuuldes.

„Joošnud ja ei ole, aga oma lollusi ifka ei wõi jätta,“
torjies ta.

„Ole üsna rahul: homme lõunaks saad tipu,“ wastasin ma temale.

Wendasime lehma talli, andsime tale heinu ette, ja hommitul kargasin ma kohe woodist telefoni juure.

Rutsun loomaarsti wälja.

Berlini sõõgimajas.

„Kui mitu korda olen ma palunud mulle ühes lõuna-
sõõgiga pikfilma anda, muidu ei näe ma sugugi, on siin
taldrefu peal midagi süüa wõi ei!“

„Mis tarwis?“

„Elan seal ja seal ja palun teid wäga tulla.“

„Kes teil haige on?“

„Lehm.“

„Hea küll. Tulen.“

Ja tuligi. Wiisin ta talli, waatas lehma üle ja seletas:

„Raske hooibi saanud, sooned weninud!“

„Kardetaw?“

„Kui kompressi panete, on paari nädala pärast terve.“

„Misfugujeid kompressi?“

„Piiritusega.“

„Aga kust seda wõtta?“

„Ma kirjutan teile piiritust wälja, teie aga tehke weega
poolets; wõiks ju ka põletispiiritust tarwitada, aga lehm ei
ole joodik, ei kannata seda wänget haisu wälja.“

„Olge head, kirjutage puhast piiritust — raha mul, Jumal
tänuks, on.“

Kirjutas estimeseks korrats 200 grammi ja tähendas rohu-
sedeli peale, et see lehma jaoks on. Ma tasusin tema waewa
ja ütlesin, et kui tema abi weel tarwis läheb, siis telefoni
läbi teatan.

Ja waat, minu armsad, lõunaks oli mul ligi toop wiina.
Ja kuna ma ammu juba seda head asja polnud maitse-
nud, siis jatkus naisele kõigest tips, lehmale aga mitte tilkagi.

Teisel päewal ajusin ma juba jälle wana hommitul
telefoni alla.

„Teie, kõrgeste austatud herra looma-arst?“

„Mina, mina. Mis siis?“

„Olge head, tulge minu lehma waatama: wäga wilets
teine.“

„Kompressi panite?“

„Räete, tahtsin temale panna, aga nii kui lähemale
astusin, ldi teine tagumise jalaga piiritusepudeli pihhta —
see oli mul taskus . . . no ja . . . pudel läts katti.“

„Hea küll, tulen.“

Ühe sõnaga, nädala pärast oli lehm sellesamas seis-
korras, meie naabruse aptegist aga enam piiritust ei antud.

„Kõik on oftas,“ öeldi.

Tellisin teisest aptegist.

Raine palus korratski lehmale kompressi panna, aga
kus ja saad: juba tuleb Landsmann mind waatama, juba
Jaakson, juba mõni teine tuttawa, kellele ka hais nina-
sse läinud. Kus seal kõigile jattub!

Sea lehm, annaks Jumal temale terwist: aitab meiesu-
gust hädapäewadel.

Kord astun jälle telefoni juure, lasen ennaft loomaars-
tiga ühendada.

Sindenburg teelahknel.

Arsti nõu.

- Mis teil on?
- Üleilõdine nõrkus, arstiherra.
- Ja milles see awalub, ja kuidas nimelt?
- Lubage, arstiherra, põhjalikult seletada.
- Olge nii lahke!
- Kõigepealt pean tähendama, et ma töötan, kui härg, ja väsin ära, kui koer. . .
- Ah—aa!
- Ja selle juures ei ole mul õõsel und, nagu õõskullil, ja selle tõttu tunnen ennast hommitul märja lanana.
- Ja misugune on söögisu?
- Suurepäraline, nagu karul. . .
- Sarnasel juhtumisel oleks teil soovitatavam loomaarsti poole pöördata!

J. J.

Wene meest ei üllata ja millegiga.

- Wene mees räägib inglasega. Wiimane ütles uhkelt:
- Ma olen kolm korda ümber maailma sõitnud!
  - Suurem asi! wastab Wene mees, — mina olen viiskümmend neli korda ümber päikese käinud.
  - Kudas nii?
  - Hoopis lihtsalt: sündimisest saadil on mul 54 aastat, maatera käib iga aasta jooksul ühe ringi päikese ümber, järelikult olen ma 54 korda päikese ümber reisinud.

J. J.

„Kõrgeste austatud herra. . .“
 „Kas jälle lehma vaatama?!“
 „Jah, väga wilets. . .“
 „Kas tükkate! Rus kurat!“
 „Ja tõlistas ära.“
 „Mina teise juurde. Ega linn siis tühi pole, loomaarsti küll.“
 „Luli teine, tafusin waewa ära, kirjutas 400 grammi lehma jaoks.“
 „Aga teises aptegis ei anta ka enam.“
 „Mis põhjusel?“
 „Teie lehm on joodik!“
 „Saatsin kolmandasse. Mis teie arvate, tahtsin omale tafapiski juba jõuluts torjama haata, aga lehm wõttis kätte ja pani eila kõrwad pea alla!“
 „Pagana pauk!“
 „Aga siiski tänu lehmale: ligemale kuu aega lüpsin te-malt wina.“

Natti just kaardimoorid ei waleta.

Kuue uulitja serwas elab üks kaardimoor, kes ifegi krahwedele õigust rääkinud, nii et täpipealt kõik nii kätte tulnud, nagu tema ette kuulutanud. Neil päewil ilmus ihel hommitul tema juure kaunis kulunud riietes noorherra ja palus ütelda, kas temal illepea enam elada maksab või on temal ehk weel mõni rõemustus tulemas.

Raarta wälja pannees, wastas tulewikuteadja:
 „Teie elu muutub äkki paremaks ja warsti olete esialgselt puudusest wäljas.“

Ettekuulutus läks täide: pärast selle ifanda araminekut leidis kaardimoor omal eestoaft 400-rublalise kasu puuduwat.

Sakslaste pilge.

Nagu üks erapooletu, hiljuti Saksamaalt tulnud, reissija jutustab, tõstnud rahwas Hamburis septembrikuu algul

toiduainete puuduse pärast jällegi mässu. Kas juhtumist wõi meelega põsenud mässu ajal ka suur tudumise-wabrik maha, mis sõjawäele riidet walmistanud. Mäss surutus kuulipildujate abil maha.

„Jah,“ tähendanud Berliini naljahambad sellele reissijale sapiselt. „Meil peetakse tõsiste mässude mahasurumiseks kuulipildujaid piisibest paremaks. Seda laadi sõjariistu peetakse sellepärast enamaks, et temaga hõlpsaste üksainus alamohwitser tuld wõib anda, ja pealegi niisama palju, kui sada lastwat piissi misuguseid soldatid aga tihti peale rahwa wastu tõrguwad tarwitamast.“

Wiimane nende „naljahammaste“ pilge seisab sõja algusel nii kuulsa Saksja needmise: „Sumal karista Inglismaad“ (Gott strafe England) „seletamises.“ Nüüd lijab enesest lugupidaja berliinlane sellele lausele tingimata järgmised sõnad juure:

„. . . sest et meie ise neid karistada ei jassa.“

Nekrutite wõtmine Poolamaal.

„Matin“ paljastab sakslaste kawalust, mille abil nad hulga Poola soldatist tahksid saada. Oktobrikuul, enne Poolamaa iseseiswuse wäljakuulutamist, andsid kindral-kubernerid määrused sunniwõimulisele töö üle riigilattseks wälja. Inimesi walgus rohkestes tööle. Uhtlasi keelati ära töötada töölistele abi andmast. Põhjus oli muudugi ifka see, et sel kombel ifka rohkem töölist Saksja wabrikutesse woolaks.

Seal. . . nädal aega enne Poolamaa iseseiswuse wäljakuulutamist, lõpetati äkki ja ootamata kõigis Poolamaa suuremates wabrikutes tööd ära.

Tuhanded töölistes ja teenijad olid paugupealt uulitsale heidetud ja leiwata. Näljasurma kartusel ei jää neil muud üle kui nekrutiks minna.

N. B. Ühtfute numrite ostjaid palume lahkestes tähele panna, et neile ostimisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.